

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrlometodějská teologická fakulta

Katedra pastorální a spirituální teologie

Učitelství náboženství pro základní školy a
katechetika

Renata Matrasová

**Manželství jako cesta duchovního rozvoje
římskokatolických partnerů**

Diplomová práce

Vedoucí práce: ThLic. Michal Umlauf

2014

*Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala
samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.*

.....

Podpis autora práce

Poděkování

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu práce ThLic. Michalu Umlafovi za jeho cenné rady, ochotu a čas, při konzultacích. Také svému manželovi Jaroslavu Matrasovi za psychickou podporu, společnou modlitbu za tuto práci a zejména Bohu, za toto krásné povolání manželství, do kterého povolal nás s manželem, ale i ostatní páry. Děkuji i všem ostatním, kteří na mě při psaní této práce mysleli v modlitbě.

Obsah

Úvod.....	6
1. Charakteristika svátostného manželství.....	9
1.1 Volba partnera.....	11
2.1 Manželský slib.....	13
2.1.1 Slib lásky.....	13
2.1.2 Slib úcty.....	14
2.1.3 Slib věrnosti.....	14
2. Charakteristika duchovního života.....	16
2.1 Povolání každého člověka ve vztahu k Bohu.....	18
2.2 Duch Svatý ve vztahu k duchovnímu životu.....	19
2.3 Rozlišování v duchovním životě.....	20
2.4 Několik základních rozlišení pro Boží vedení.....	21
2.5 Duchovní zkoušky.....	22
2.6 Etapy duchovního života podle sv. Jana od Kříže.....	22
2.7 Modlitba.....	24
2.7.1 Osobní.....	25
2.7.2 Společná.....	26
2.8 Význam svátostí ve vztahu k svátostnému manželství.....	27
2.8.1 Eucharistie.....	27
2.8.2 Svátost smíření	28
2.9 Vzájemné sdílení se mezi manželi a vzdělávání se ve víře.....	29
2.10 Společenství.....	30
3. Co ovlivňuje a spoluutváří duchovní život.....	32
3.1 Duševní, psychická rovina manželů.....	32
3.1.1 Způsoby vyjadřování lásky.....	33
3.1.1.1 Ujištění.....	33

3.1.1.2 Pozornost.....	33
3.1.1.3 Přijímání darů.....	34
3.1.1.4 Skutky služby.....	34
3.1.1.5 Fyzický kontakt.....	34
3.1.2 Způsoby vyjadřování omluvy.....	34
3.1.2.1 Vyjádření lítosti.....	36
3.1.2.2 Přijetí zodpovědnosti.....	36
3.1.2.3 Náprava škody.....	36
3.1.2.4 Upřímná lítost (pokání).....	37
3.1.2.5 Prosba o odpuštění.....	37
3.1.3 Vzájemná komunikace, zásady při řešení problémů.....	37
3.1.3.1 Na rozhovor o problému si vyhradit čas.....	38
3.1.3.2 Vyjádřit svůj názor upřímně a uctivě.....	38
3.1.3.3 Naslouchat partnerovi a brát v úvahu jeho pocity.....	38
3.1.3.4 Shodnout se na řešení.....	38
3.2 Fyzická rovina.....	39
4. Překážky v duchovním životě.....	41
4.1 Hřích.....	41
4.2 Minulost (zranění).....	42
4.3 Pokušení.....	42
4.4 Nechuť, roztržitost, vyprahlost v modlitbě.....	43
5. Závěr.....	45
6. Anotace.....	50
7. Seznam použité literatury.....	52
8. Seznam internetových zdrojů.....	55
9. Seznam použitých zkratk.....	57
10. Přílohy.....	58

Úvod

V době zvolení tohoto tématu jsem byla čerstvě vdaná (měli jsme svatbu 13.8.2011). Vystaly ve mně brzy po té otázky týkající se duchovního života manželů, na které jsem neznala odpověď a to i přesto, že jsem četla různou literaturu věnující se manželství již před svatbou, modlila se sama i s partnerem, měla osobní vztah s Bohem. Každý jsme však měli svůj režim a své modlitby a vyvstali otázky, jak to společně sladit po tom co jsme spolu po svatbě začali bydlet a co to vlastně je duchovní život manželů. Myslím si, že je tato oblast aktuální a důležitá nejen pro naše manželství, ale i pro ostatní, zejména pro ty, kteří stejně, jako my uzavřeli manželství a kladou si podobné otázky, jako já a pro ty, kdo se na manželství budou teprve připravovat či připravují. Rozhodla jsem se proto více tomuto tématu věnovat a napsat na ně diplomovou práci. Cílem je vymezit co je to duchovní život mezi římskokatolickými manželi, jak jej žít, co ho ovlivňuje, jaké jsou jeho překážky a co konkrétně je možné dělat pro to, aby docházelo k jeho rozvoji.

Jako první jsem se rozhodla zamyslet se nad současnou situací. V dnešní době je pohled na manželskou lásku deformován. Propaguje se nevázat se, být „svobodný“. A tak se vytrácí pravý význam této svátosti. Manželství se může zdát zbytečné, něco co stojí jen peníze a člověka zavazuje, činí nesvobodným. Nemít možnost vyměnit toho druhého bez větších problémů za někoho jiného. I výzkum, který je v příloze této práce dokládá, že lidé touží po stálém partnerovi a dítěti, ale vdát se a oženit je až vprostřed hodnot. A to i přesto, že touží po stálém partnerovi. Někteří se naopak mohou zaměřit pouze na den svatby, aby byla dokonalá, ale už nemyslí na to, co bude potom. Že dnem svatby společný manželský život teprve začíná. Je něčím na čem budou celý život pracovat, společně ho budovat. I v adhortaci Jana Pavla II čteme, že je chybné teoretické i praktické chápání vzájemné nezávislosti manželů, závažné neshody v názorech na vztah autority mezi rodiči a dětmi, četné konkrétní těžkosti rodiny při předávání duchovních hodnot, rostoucí počet rozvodů, velice rozšířené zlopotratu, stále hojnější užívání sterilizace, neustálý růst smýšlení, označovaného jako správné a přirozené, které je nepřátelské početí. Kořenem těchto záporných jevů je často špatné chápání pojmu i zkušenosti "svobody". Není

chápana jako schopnost uskutečňovat pravdu Božího plánu s manželstvím a s rodinou, nýbrž naopak jako jakási nezávislá síla, utvrzující člověka v tíhnutí za vlastním sobeckým dobrem, nezřídka proti bližnímu.¹

Psychologické výzkumy a studie však přinášejí důkazy o tom, že šťastné a trvalé manželství přináší manželům i dětem mnoho dobrého. Obecně posiluje odolnost, pro niž psychologie používá termín *resilience*. Jde o schopnost vzdorovat nepřízní osudu, vyrovnat se s těžkostmi a nejrůznější zátěží. Manželství významně přispívá k pocitu životní pohody, posiluje vnitřní stabilitu a napomáhá k pozitivnímu prožívání života. Tedy posiluje vše to, co bychom mohli označit pojmem psychické zdraví.²

Ke zpracovávání tématu duchovního života a manželství využiji literaturu dostupnou v českém jazyce z důvodu mé jazykové bariéry. Využiji také literaturu, s kterou jsem se setkala už dříve, ale i novou, na doporučení vedoucího práce a takovou kterou se mi podaří k tématu najít přesto, že jsem se s ní nikdy předtím nesetkala. Důležité také pro mě budou konzultace s vedoucím práce.

Práci rozdělím do čtyř kapitol s tím, že první nastíní, jak důležitá je volba partnera ještě před samotnou svatbou, dále se bude věnovat svátostnému manželství, bude vysvětlovat co to je. A také slibu, který si manželé při svatbě dávají a to slib lásky, úcty a věrnosti.

Druhá kapitola s názvem duchovní život bude objasňovat co je to duchovní život, jaké jsou jeho cíle a z čeho mají manželé čerpat. Jak v duchovním životě rozlišovat. Co to jsou duchovní zkoušky a proč přichází. A také etapy duchovního života podle Jana od Kříže. Jakou důležitost má modlitba a jaké jsou její způsoby. Také jaký vliv má na manželství svátost eucharistie a svátost smíření. Ale i vzájemné sdílení se mezi manželi a společenství.

Následující dvě kapitoly budou navazovat a vycházet z druhé kapitoly. Neboť toto téma ještě více rozvíjí. Budeme se zamýšlet nad tím, co ovlivňuje a

¹ Srov. FAMILIARIS CONSORTIO. *Kebrle* [online]. 1981 [cit. 2013-10-15]. Dostupné z: <http://www.kebrle.cz/katdocs/FamiliarisConsortio.htm>

² Srov. Hodnota a význam manželství. *Federace rodin: za světový mír a sjednocení* [online]. 2011 [cit. 2013-09-24]. Dostupné z: <http://www.federacerodin.cz/index.php/hodnota-vyznam-manzelstvi>

spoluutváří duchovní život a pak, jaké jsou jeho překážky, jak je možné je překonávat a dále rozvíjet duchovní život.

1. Charakteristika svátostného manželství

Nyní se zamyslíme nad tím, jak bylo vnímáno manželství a co to vlastně svátostné manželství je. Po celá staletí byl pro manželství užíván termín *contractus* (smlouva). Obsah této smlouvy je dán Stvořitelem a Vykupitelem. Od II. vatikánského koncilu se více zdůrazňuje posvátný, spásonosný charakter této smlouvy. Je to posvátná smlouva na prvním místě smlouva Boha s jeho lidem, na druhém místě smlouvy, které se podílejí na realizaci této prvotní smlouvy, tím dochází k zdůraznění náboženského charakteru - svátostnosti manželství.³ Nyní se pokusme vysvětlit, jak se od sebe liší manželství svátostné od nesvátostného. Cílem této práce není vzájemně je hodnotit. Pouze uvést v čem se od sebe liší.

„Nejčastěji se pro definování manželství používá obrat obsažený v konstituci II. Vatikánského koncilu *Gaudium et spes*, č. 48; opakuje jej kánon 1055 § 1: Manželský svazek (*matrimoniale foedus*), kterým muž a žena mezi sebou uzavírají nejvnitřnější společenství celého života, zaměřené svou povahou na prospěch manželů a na zplození a výchovu dětí, je mezi pokřtěnými povýšen Ježíšem Kristem na svátost.“⁴ Znamená to tedy, že svátostné manželství mohou mezi sebou uzavřít pouze dva pokřtění a to prostřednictvím svátosti manželství. Ti, kteří by byli pokřtěni a nepřijali by církevní sňatek je jejich manželství neplatné. Oproti tomu u nevěřících je necírkevní sňatek (tj. na úřadě) platný, protože je církevní právo nezavazuje mít církevní sňatek. Existují také sňatky smíšené, kde se jedná o sňatek mezi pokřtěným s nepokřtěným, jejichž manželství je platné nikoliv však svátostné, ale přirozené (nesvátostné) přesto, že bylo uděleno před Církví. Partner, který je pokřtěný může žít duchovním životem přesto, že žije v nesvátostném manželství a čerpat tak ze svátostí. Pokud je uzavřeno platné nesvátostné manželství a v jeho průběhu dojde k přijetí křtu, okamžikem, kdy druhý z partnerů přijme křest se stává manželství nesvátostné manželstvím svátostným. „Církev manželství posvěcuje, čímž je činí svatým a naplněným

³ Srov. NĚMEC, Damián. *Manželské právo katolické církve*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, 15 s.

⁴ Tamtéž str. 14

Božím požehnáním. Dává tímto manželům naději, že jejich svazek nebude možné zlomit ani zničit.“⁵

Manželská láska je tedy pozvednutá Kristem ke svátosti. Kristus této lásce dává formu svátosti. Svátost je Kristem ustanovené viditelné znamení, které zjevuje a předává milost. V případě manželství se jedná o účast na osobě Kristově, o prapůvodní svátost, účinné předávání Boží milosti. To, že se svátost manželství uskutečňuje a dovršuje v manželském aktu, znamená, že jde o svátost, jejíž materie spočívá v manželích. A to je opravdu jediná svátost, při níž se nepoužívá žádná materie pro zviditelnění – ani voda, ani chléb či víno, ani olej při udělování jiných svátostí. Zde je přítomná láska dvou osob. A jedná se jen o to, že snoubenci a církev zastoupená knězem a svědky (tj. společenstvím věřících) potvrzují, že láska dvojice je Bohem uznána, jako láska jeho. Toto je materie svátosti. Jestliže chybí, svátost neexistuje. Jestliže dva nemají vzájemnou lásku, když se obelhávají, manželství neexistuje, je neplatné.⁶

Dále se již budeme zabývat pouze svátostným manželstvím. Snoubenci při svatebním obřadu odpoví na otázky, zda je jejich rozhodnutí svobodné a dobrovolné, zda chtějí uzavřít manželství na celý život, zda přijmou děti od Boha dané ochotně, dobrovolně a zda je budou vychovávat ve víře. Následně si před svědky slíbí slavným slibem na celý život lásku, úctu a věrnost, že se nikdy neopustí a že spolu ponesou všechno dobré i zlé až do smrti. K tomu všemu, zvou do svého manželství Boha, aby jim v tom všem pomáhal. Toto rozhodnutí musí být svobodné, dobrovolné. Právě křesťanské manželství je naprosto nerozlučitelné proto, že je symbolem jednoty Krista a jeho Církve; a to je jednota, kterou Bůh učinil nerozlučnou, bez ohledu na to, jak hříšné mohou být některé údy Církve.⁷ Kněz, jako představitel Církve přijímá tento manželský slib odevzdání se a přijetí. Následně si vzájemně předají prsteny, jako symbol své věrnosti a lásky. Dokonáním tohoto slibu je pohlavní styk mezi těmito manželi. Manželství je Bohem chtěné. Jak je uvedeno u evangelisty Matouše. „Proto

⁵ GRÜN, Anselm. *Svátost manželství*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, 10 s.

⁶ Srov. RUPNIK, Marko Ivan. *Adam a jeho žebro*. Vyd. 1. Překlad Josef Čunek. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2004, 44 s.

⁷ Srov. KIPPLEY, John. *Manželství je natrvalo: základy křesťanského manželství*. 1. vyd. Překlad Ctirad Václav Pospíšil. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2001, 44 s.

opustí muž otce i matku a připojí se ke své ženě a ti dva budou jedno tělo. Už tedy nejsou dva, ale jeden. Co tedy Bůh spojil, člověk nerozlučuj“ (Mt 19,4-6). Toto místo obsahuje tři důležité výpovědi o podstatě manželství. Nejprve jde o předpoklad a důvod manželství tedy odpovídá vůli Stvořitele. Muž a žena jsou stvořeni jeden pro druhého a ve své odkázanosti na sebe navzájem jsou společně Božím obrazem. Bůh, který je ve své podstatě láska a který je sám v sobě společenství lásky, se v tomto světě nejlépe zrcadlí ve vztahu muže a ženy. Žena a muž jsou si tedy rovnocennými partnery.⁸

1.1 Volba partnera

Začátkem dobrého manželství je volba dobrého životního partnera. Je důležité se poznávat v pravdě, důvěře a čistotě. Uvědomit si, co od svého životního partnera očekávám. Co je pro mě důležité a neměnné a co naopak méně důležité, kde je možné dělat větší či menší kompromis. Znamená to tedy sestavit si jistý žebříček hodnot. Zamyslet se co očekávám a co mohu nabídnout já tomu druhému. Přesto, že člověk potká věřícího římskokatolického partnera, neznamená to, že sdílí všechny názory, které by měl a že je aktivním, praktikujícím katolíkem a ne jen tradičním.

Manželství může znamenat pro různé lidi něco úplně jiného, dokonce i pro dva lidi, kteří žijí společně. Někteří považují manželství za smysl života, jiní za možnost cítit se bezpečně s těmi, koho milují a potřebují. V mnoha ohledech můžete ve svém manželství opakovat vzorce, které znáte z dětství, a to i když se ze všech sil snažíte být jiní než vaši rodiče. Pravděpodobně je v něčem budete napodobovat, v něčem se budete chovat jinak. Svatba se týká také praktických každodenních záležitostí. Není tedy jednoduché propojit dvě rodiny.⁹

Předpokladem pro plné žití ze svátostného manželství jsou plně praktikující věřící manželé, jak později zjistíme, proto i celá práce je zaměřena

⁸ Srov. GRÜN, Anselm. *Svätost manželství*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, 14 s.

⁹ Srov. MOORE, Thomas. *Temné noci duše: průvodce na cestě těžkými životními zkouškami*. Vyd. 1. Překlad Markéta Hrbková-Bidlová. Praha: Portál, 2009, 172 s.

na aktivně věřící manželství. Na takový ideál, jak by to mělo být a smyslem manželství je stále více se k němu přibližovat a uvádět to do praxe. Každé manželství tedy bude něco splňovat více a něco méně, neboť je to celoživotní povolání manželů.

Během manželství se oba partneři mění, mají možnost na sobě pracovat, ale je to daleko těžší než, když člověk nalezne někoho, s kým si rozumí a má v tom důležitém stejné názory. Nelze počítat s tím, že ten druhý se po svatbě změní, že bude lepší, ale počítat s tím, že bude stejný, že se v tom co mi tak vadí, třeba nikdy nezmění.

Ti co zvolili špatně svého životního partnera nechtě se za svůj vztah modlí a snaží se trpělivě snášet obtíže života¹⁰. Bůh vidí jejich soužení, které jim nebude zapomenuto. Kéž mají naději v život věčný, kde už nebude bolest ani trápení.

Jako je důležitá volba partnera tak také dobrá příprava na manželství. Ta se dělí na přípravu vzdálenou a blízkou. Příprava vzdálená by měla začít již v dětství. Protože pevný základ pro šťastné manželství se připravuje hned v dětství a mládí výchovou. Neboť, je velmi pravděpodobné, že ti, kdo před manželstvím ve všem hledali jen sebe a své zájmy, kteří hověli svým vášním, budou právě takoví v manželství, jako byli před manželstvím. Ať proto přistupují snoubenci ke sňatku se správným smýšlením a s dobrou přípravou, aby si mohli přiměřeně pomáhat při snášení životních obtíží, a ještě více, aby se podporovali v péči o věčnou spásu a při sebevýchově ve vnitřního člověka v míru věku plnosti Kristovy. K blízké přípravě na dobré manželství patří starostlivá volba manžela nebo manželky a samotná příprava těsně před udělením svátosti manželství. Při rozvažování ať se vroucně modlí o Boží pomoc, aby zvolili svého životního partnera dobře.¹¹ Úkolem Církve je pastorece těchto partnerů, kteří spolu chodí, snoubenců a také pastorece manželů. Existují také centra pro rodiny, kde nabízí různorodé programy určené právě pro tyto páry či manžele.

¹⁰ V jistých případech, kdy to možné není, existuje rozluka manželů

¹¹ Srov. CASTI CONNUBII: Encyklika o křesťanském manželství. *Kebrle* [online]. 1930 [cit. 2013-10-16]. Dostupné z: <http://www.kebrle.cz/katdocs/CastiConnubii.htm>

2.1 Manželský slib

Abychom lépe porozuměli manželskému slibu, který si snoubenci vzájemně slibují v rámci svatebního obřadu a jenž zní: „Já N., odevzdávám se tobě N., a přijímám tě za manžela/ku. Slibuji ti, že ti zachovám lásku, úctu a věrnost, že tě nikdy neopustím a že s tebou ponesu všechno dobré i zlé až do smrti, k tomu ať mi pomáhá Bůh. Amen.“¹² Vysvětlíme si více co láska, úcta a věrnost znamenají.

2.1.1 Slib lásky

Bůh je láska a stvořil každého ke svému obrazu, tedy k tomu, aby byl milován a miloval. V Listu Korintským ve 13 kap. nalezneme, jaká má být láska: trpělivá, laskavá, nezávidí, láska se nevychloubá a není domýšlivá. Láska nejedná nečestně, nehledá svůj prospěch, nedá se vydráždit, nepočítá křivdy. Nemá radost ze špatnosti, ale vždycky se raduje z pravdy. Ať se děje cokoliv, láska vydrží, láska věří, láska má naději, láska vytrvá. Mnoho manželství ztroskotává na tom, že manželé od svých partnerů očekávají něco absolutního, například absolutní lásku, pochopení. To co je absolutní může dát však jen Bůh. Očekávám-li něco absolutního od člověka, žiji ve stavu trvalého zklamání. Láska toho druhého je vždycky omezena jeho náladami, mylnými představami, zklamáními, zraněními, kterými byl ve svém životě zasažen. To co mi druhý dává, mi proto nikdy nemůže stačit. Odkazuje-li však láska manželů na Boží lásku, nikdy nebude fádni. Mnoho manželů trpí tím, že se jim jejich láska zdá být všední. Silné emoce spojené s jejich vzájemnou láskou postupně vyprchávají. A to proto, že už toho druhého známe, už víme, co se od něho dá očekávat, a zejména co se od něho očekávat nedá. Láska už není to vzrušující objevování. Náš partner nás už neokouzlí.¹³

Muž a žena jsou povoláni k takové vzájemné lásce, jakou Kristus miluje Církev. Tak také muž má mít svou ženu rád, jako vlastní tělo. Kdo má svoji

¹² GRÜN, Anselm. *Svatost manželství*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, 24 s.

¹³ Srov. GRÜN, Anselm. *Svatost manželství*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, 12-13 s.

ženu rád, projevuje tím lásku sám sobě. Nikdo přece nemá v nenávisti vlastní tělo, ale dává mu jíst a přeje mu. Tak i Kristus jedná s církví, protože jsme údy jeho těla (srov. Ef 5, 28-29). Manželství tak není jen znamením jednoty mezi Bohem a člověkem, ale i lásky mezi Kristem a Církví.¹⁴

2.1.2 Slib úcty

Láska předpokládá úctu. Vzájemná úcta je vážení si toho druhého člověka pro něho samotného, pro jeho lidství. Uznání hodnoty a jedinečnosti toho druhého, vnímání jeho pocitů a snaha vžít se do jeho situace.¹⁵ S vědomím, že Bůh ho stvořil ke svému obrazu. Manželství je to nejintimnější spojení dvou lidí, kde má docházet k přijetí a odevzdání se tomu druhému se svými dobrými i špatnými vlastnostmi. S touhou pracovat na sobě i na manželství jako takovém.

2.1.3 Slib věrnosti

„Láska manželů ze své přirozenosti vyžaduje jednotu a nerozlučitelnost jejich společenství, jež zahrnuje celý jejich život: „už tedy nejsou dva, ale jeden“ (Mt 19,6). „ Jsou povoláni stále zvětšovat svou jednotu věrností, s jakou denně plní svůj manželský slib vzájemného úplného sebeodevzdání.“¹⁶ Tato manželská nerozlučitelnost zrcadlí Boží lásku, která je také nerozlučitelná. Věrnost, je Boží milost. Člověk sám od sebe není schopen něco takového slíbit, proto partneři zvou do svého manželství při slavném slibu Boha, jako ručitele slovy k tomu mi dopomáhej Bůh, amen.

Definitivní pouto věrnosti v manželství má základní náboženský rozměr. V tomto svazku se člověk zaslibuje něčemu, co nemá konce, co je bezpodmínečné, o čem nelze dále pochybovat. Dotýká se největšího tajemství

¹⁴ Srov. Tamtéž str. 18-19

¹⁵ Srov. NORVILLE, Deborah. *Co dokáže úcta-- , aneb, Každý si zaslouží úctu*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, c2009, 26 s.

¹⁶ CAFFAREL, Henry. *Katechismus katolické církve*. Vyd. 2. [dopl. a opr.], v KN. 1. Překlad Josef Koláček. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, 1644. Orientace (Karmelitánské nakladatelství).

své existence, toto tajemství se ho hluboce týká, a přesto zůstává skryté. Žijí z naděje a důvěry. Manželská věrnost je tedy symbolem, který odkazuje na realitu přesahující sebe samu a podílem na věrnosti Boží. Tak mohou dva lidé definitivně a bezpodmínečně přijímat jeden druhého, protože sami byli také definitivně a bezpodmínečně přijati. Věrnost v manželství je proto oblastí, v níž lze prožívat transcendentno.¹⁷

¹⁷ Srov. Věrnost v lásce. *Manželství* [online]. 2009 [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: <http://manzelstvi.cz/Z-publikaci-o-manzelstvi/Vernost-v-lasce.html>

2. Charakteristika duchovního života

V této kapitole se zamyslíme nad tím, co to duchovní život je, jaké je povolání člověka, kdo je zdrojem duchovního života, jaké jsou duchovní zkoušky a etapy duchovního života podle sv. Jana od Kříže. Také význam modlitby, svátosti eucharistie a svátosti smíření, sdílení se mezi manželi, společenství ve vztahu k duchovnímu životu.

Každý člověk je povolán ke svatosti, k věčnému životu, ke vztahu s Bohem. Víra je dar Boží. Křtem se člověk stává Božím dítětem. Člověk je stvořen, aby žil svůj život v Bohem chtěném smyslu, totiž jako objekt Boží lásky a subjekt lásky k Bohu podle trojiční dynamiky. Otec plodí Syna a z této vzájemné lásky vychází Duch Sv.¹⁸ Jako křesťané, jsme povoláni následovat Krista, plnit vůli Boží. Ježíš sám říká: „Kdo, nenese svůj kříž a nenásleduje mne, není mne hoden. Kdo nalezne svůj život, ztratí jej, kdo ztratí svůj život pro mne, nalezne jej.“ (Mt 10,38-39) Jsme tedy povoláni k následování ve všem, co děláme, celým naším životem se máme snažit připodobnit Kristu. Snažit se konat dobro, aby pak to co děláme, bylo ve shodě, s tím co říkáme. První přikázání, jak říká Ježíš je toto: „Slyš Izraeli, Hospodin Bůh náš, jest jediný Pán; miluj Hospodina, Boha svého, z celého svého srdce, z celé své duše, z celé své mysli a z celé své síly! Druhé je toto: Miluj svého bližního, jako sám sebe!“ (Mk 12, 29-31).

Člověk obdržel od Boha svědomí, je to zákon vepsaný do jeho srdce. V hlubinách svědomí odkrývá člověk zákon, který si sám neukládá, ale který má poslouchat. Jeho hlas ho stále vybízí, aby miloval a konal dobro a vyhýbal se zlu, a když je třeba, promlouvá k sluchu jeho srdce. Svědomí je nejtajnější střed a svatyně člověka, v ní je sám s Bohem, jehož hlas mu zaznívá v nitru. Prostřednictvím svědomí si podivuhodným způsobem uvědomuje zákon, který splňuje milováním Boha a bližního. Věrnost svědomí spojuje křesťany s ostatními lidmi při hledání pravdy a při pravdivém řešení mnoha mravních problémů, které vyvstávají v životě jednotlivců a ve společenském soužití. Čím více tedy převládá správné svědomí, tím více ustupují jednotlivci a skupiny od

¹⁸ Srov. Teologické texty. *Scriptum* [online]. 1964 [cit. 2013-10-17]. Dostupné z: http://www.scriptum.cz/teologicke_texty/teologicke_texty_0000_06.pdf

slepé libovůle a snaží se podříditi objektivním mravním normám. Nezřídká se ovšem stává, že se svědomí vlivem nepřekonatelné neznalosti mýlí, avšak tím neztrácí svou důstojnost. To však nelze říci tehdy, když se člověk málo stará o hledání pravdy a dobra a jeho svědomí se vlivem návyku na hřích poněkud stává téměř slepým. Člověk se může přiklonit k dobru jen svobodně. Pravá svoboda je nevšední znamení Božího obrazu v člověku. Bůh totiž chtěl člověka ponechat v jeho rozhodování, aby svého Stvořitele sám hledal a přimknutím k němu dospěl k plné a oblažující dokonalosti. Důstojnost člověka tedy vyžaduje, aby jednal podle vědomé a svobodné volby, to znamená hýbán a podněcován z nitra osobním přesvědčením, a ne ze slepého vnitřního popudu nebo pouze z vnějšího donucení. Této důstojnosti člověk dosahuje tím, že se osvobozuje z každého zajetí vášní, směřuje k svému cíli svobodnou volbou dobra a účinně a s vynalézavou příčinlivostí si obstará vhodné prostředky. Zaměřenost k Bohu může hříchem narušená lidská svoboda plně uskutečnit jen s pomocí Boží milosti. Každý pak bude muset na Božím soudu skládat účty z vlastního života podle toho, zda konal dobro nebo zlo.¹⁹

Pojem duchovní se týká celého člověka (životu), protože Duch nevstupuje jenom do námi vybraných částí. Nejjednodušší definice duchovního života je život v Duchu. Pokud duchovní zahrnuje celek, je potom nezbytné dbát, abychom nečinili umělá dělítky mezi přirozeným a nadpřirozeným.²⁰ Základní postoj, který charakterizuje křesťanský duchovní život, je neoddělitelný od víry a lásky. Věřit a milovat, to jsou dvě neoddělitelné dimenze, které podmaňují způsob, jakým člověk v duchovním životě existuje.²¹ Duchovní život předpokládá také život svátostný, kdy člověk čerpá ze svátostí, které jsme od Boha dostali. Zejména manželé mohou čerpat ze svátosti manželství, která je jejich konkrétním osobním povoláním.

¹⁹ Srov. Gaudium et spes. *Vatican* [online]. 1965 [cit. 2013-10-20]. Dostupné z: http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19651207_gaudium-et-spes_cs.html

²⁰ Srov. ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*. Vyd. 1. Překlad Josef Čunek. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2007, 15 s.

²¹ Srov. AL], Tomáš Špidlík ... [et] a [z taliančiny preložili Helena Hrehová ... et] AL]. *Spiritualita, formácia*: (zborník Centro Aletti). Vyd. 1. Překlad Zuzana Kempná. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 1995, 118 s.

Aby manželé mohli žít duchovním životem, je důležité, aby byli otevření na Ducha Sv., který je základem celého duchovního života. Duch Sv. obdarovává svými dary a charismaty, které jsou určeny k další službě a k plnějšímu křesťanskému životu. Když se otevřeme na Ducha Sv. tak může očišťovat manželství od různých nedorozumění, zranění a pomoci k prohlubování spirituality manželství. „Duchovní dimenze manželství je praktickým zdrojem živin pro růst a zdraví manželství. Žádný faktor nepřispívá k pěstování jednoty a pocitu významu manželství více než společné duchovní objevování. To je ten největší hlad naší duše.“²² Život, který je takto utvářen a veden Duchem Svatým a který nás zevnitř spodobuje s Kristem, je životem „teologálním“. Znamená to, že je prožíván zároveň jako dar i úkol, tedy jako život, ve kterém má iniciativu a převládající aktivitu Duch Svatý, v němž ovšem nejenže zbývá místo i na podíl člověka, nýbrž kde je tato jeho účast nezbytně nutná. Je to život, ve kterém věřící křesťan znovu a znovu zakouší, že je obdarováván, a tato zásadní zkušenost jej také vede k tomu, že má touhu, niternou potřebu na toto Boží obdarovávání odpovídat. Duchovní život nespočívá ve vnějších projevech úcty, ale v činné lásce. Ne náhodou proto Ježíš ujišťuje: „Kdo mě miluje, bude zachovávat mé slovo a můj Otec ho bude milovat a přijdeme k němu a učiníme si u něho příbytek“ (J 14,23). Zachovávat Ježíšovo slovo neznamena nic jiného než dovolit, aby se jeho vůle a tedy i vůle Otcova plně uplatnila v našem životě.²³

2.1 Povolání každého člověka ve vztahu k Bohu

Bůh již při stvoření světa chtěl, aby se lidem dařilo. Prvotní hřích prvotní vztah s Bohem narušil. Ale díky Boží lásce jsme byli vykoupení. A to, proto, že: „Bůh tak miloval svět, že dal svého jednorozeného syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.“ (J 3,16) Každý člověk je povolán ke svatosti, k věčnému životu, ke společenství s Bohem, k tomu, abychom byli

²² PARROT, Les a Leslie PARROT. *Zachraňte své manželství: jak předcházet zbytečným krizím*. 1. vyd. Překlad Zuzana Kempná. Praha: Návrat domů, 2004, 120 s.

²³ Srov. Duchovní život - Čím je? Čeho se týká? Jak se projevuje?. *Theofil* [online]. 2011 [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: http://revue.theofil.cz/revue-clanek.php?clanek=1625#_ftn6

svatí, žili dobrým životem, následovali Krista. Bůh nás k tomu přímo vybízí slovy: „Buďte svatí, neboť já, Hospodin, Váš Bůh jsem svatý!“ (Lv 19,2) a také Ježíš slovy: „Buďte dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec.“ (Mt 5,48) Svatost je proces. I svatý Pavel, když mluví o svatých, nemyslí tím někoho, kdo už došel cíl své cesty, ale nazývá svatými křesťany, kteří jsou na duchovní cestě. Má v nás zemřít starý člověk, abychom mohli začít žít novým životem. Starý člověk v nás je vystrašený, plný závisti a žárlivosti, je to člověk prahnoucí po majetku a moci, člověk podřizující se vůli svého těla a citů, člověk, který je poznamenán všemi zraněními minulosti i přítomnosti, je to člověk, který do středu svého života neklade Krista, ale sám sebe. Starý člověk v nás umírá (a tedy nový je vzkříšen) až v okamžiku naší smrti. Proto po celý život prožíváme zápas, který je naší duchovní cestou, bojujeme se starým člověkem, abychom dali více prostoru k životu člověku novému.²⁴

2.2 Duch Svatý ve vztahu k duchovnímu životu

Duchovní život je, jak jsme si řekli, vázaný na Ducha Sv., který je třetí Božskou osobou, Utěšitel a Učitel, kterého seslal Pán Ježíš apoštolům a Církvi. Je relací mezi Bohem Otcem a Synem. Působí v celé Církvi, tím že ji zachovává, řídí a rozdává skrze ni milosti. Duch Svatý je světlem, dává člověku rozlišovat co je dobré. Nás lidi posvěcuje milostí posvěcující a pomáhá nám milostí pomáhající. S milostí posvěcující vlévá Duch Svatý do naší duše tři Božské cnosti a to víru, naději, lásku. Rozdává dále své dary, které jsou: dar moudrosti, rozumu, rady, síly, umění, zbožnost, bázeň Boží. Tyto dary mají sloužit k tomu, aby povzbudil, posílil.²⁵ Další skupinu darů tvoří ovoce Ducha Sv. Je to láska, radost, pokoj, shovívavost, vlídnost, dobrota, věrnost, tichost, zdrženlivost. (Ga 5,22-23). Na základě tohoto ovoce lze vyznat, jaký má kdo křesťanský charakter a pokrok člověka v duchovním životě. Když Ježíš říká, abychom byli dokonalí, jako je dokonalý náš nebeský otec, chce nám tím

²⁴ Srov. VELLA, Elias. *Svatost je pro každého*. Vyd. 1. Překlad Josef Čunek. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, 150-153 s.

²⁵ Srov. TOMÁŠEK František, Th.Dr. *Katechismus katolického náboženství*. 1. vyd. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1955. 27 s.

říct: Bůh Otec je láska, radost, pokoj atd. Znamená to, že Ježíš nás zve následovat Otcův charakter. Říká nám: Zdokonaluj se v ovoci Ducha Svatého.²⁶ Člověk, který se nechá postupně pronikat Duchem Svatým, vyžaduje jeho činnost, volá jiné k Bohu, stává se ohlašovatelem Boha. Jeho život hovoří o Bohu. Člověk naplněný světlem a ovoci Ducha Svatého se stává živým ukazovatelem cesty k Otci. Stává se obrazem, podobiznou Boha. Stává se Božím slovem, které lidi můžou vidět a kterého se můžou dotýkat.²⁷

Předpoklady pro působení Ducha Svatého v nás jsou upřímná snaha o život s Bohem, život modlitby a lásky. Zkoumání svého srdce, bdělost, odstraňování překážek. Otevřenost v duchovním rozhovoru s tím, kdo mne doprovází.

2.3 Rozlišování v duchovním životě

O rozlišování můžeme mluvit v několika významech, jak se objevují v tradici a zkušenosti církve:

1. Přirozená schopnost úsudku, zdravá soudnost.
2. Rozlišování jako umění a ovoce duchovního života.
3. Charisma rozlišování (1Kor 12,10).
4. Rozlišování jako služba církevní autority.
5. Rozlišování povolání.

Přirozená schopnost úsudku je častým předpokladem pro přijetí charismatu rozlišování, které je dáno především pro službu v církevním společenství, kde se uplatňují charismatické dary. Toto charisma přesahuje lidskou schopnost a slouží k rozlišení toho, co pochází od Ducha Svatého, co je z ducha lidského a co ze zlého. Duchovní umění rozlišovat je ovocem věrného života s Bohem, ovocem zkoumání sebe sama a poslušnosti Božím vnuknutím.

²⁶ Srov. VELLA, Elias. *Duch Svatý - pramen života*. Vyd. 1. Překlad Josef Čunek. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, 232 s.

²⁷ Srov. AL], Tomáš Špidlík ... [et] a [z taliančiny preložili Helena Hrehová ... et] AL]. *Spiritualita, formácia*: (zborník Centro Aletti). Vyd. 1. Překlad Zuzana Kempná. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 1995, 115 s.

Rozlišování církevní autoritou se týká biskupů spojených se světovým episkopátem a s papežem, a to především v oblasti ortodoxie a ortopraxe. Věřící však mají také sami osvětlení Duchem Svatým na sebe vzít plnou zodpovědnost za svá rozhodnutí. Rozlišování povolání je proces, je to umění, kterému se také učíme celý život. Je spojeno s naším dozráváním, růstem ve vnitřní svobodě, abychom byli schopni stále osobnější a úplnější odpovědi na Boží volání. Rozlišování povolání je také služba, která nabízí druhému pomoc na jeho cestě, aby mu usnadnila se zorientovat v tom, co prožívá a pro co se rozhoduje.

2.4 Několik základních rozlišení pro Boží vedení

Nyní si řekneme několik základních rozlišení pro Boží vedení. Nejdůležitějším kritériem rozlišování je to, které nám odkázal v evangeliu sám Ježíš: „Strom se pozná po ovoci“ (Mt 12,33). Několik základních rozlišení pro Boží vedení: Duch Svatý nás vždy vede ke Kristu, k oddanosti a lásce k Bohu, k modlitbě, tichu a naslouchání. Vede k vděčnosti a k oslavování Ježíše (Srov. Jan 16,14). K lásce k druhým lidem, k růstu ve vztazích, ke sdílení, k úctě k druhým, k milosrdenství, ke zdravé sebeúctě. Vede člověka postupně, ne překotně, vede ho pokojně, bez přetěžování a přehánění. Dává člověku naději i při vědomí vlastních chyb a slabostí. Usvědčuje z hříchu, vede ke smíření a dává smysl pro pokání. Ke službě, k poctivému lidskému životu, k prostotě a skromnosti. K tomu, co je podstatné, trvalé, důležité z hlediska vztahů, lidského zrání a růstu, nalezení smyslu života, z hlediska našeho vnitřního osvobození, z hlediska spásy. V lásce a k lásce, v pokoji a k pokoji, což může ale někdy znamenat duchovní střet se světem zla, který pod rouškou lásky a pokoje vede ke kompromisům v zásadních věcech. Nikdy nás nevede proti Božímu zákonu. Boží cesta je dobrá na začátku, uprostřed i na konci. Jednotlivými rozhodnutími nesmíme ztratit smysl pro celek našeho života a naší cesty.²⁸

²⁸ Srov. Rozlišování v duchovním životě. *Pastorace* [online]. 2012 [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: <http://www.pastorace.cz/Clanky/Rozlisovani-v-duchovnim-zivote.html>

2.5 Duchovní zkoušky

Nyní si řekneme, co to jsou duchovní zkoušky a proč přichází. Duchovní zkouška se vyznačuje tím, že člověk touží po blízkosti Boží a používá k tomu veškeré dostupné prostředky. Vystihují to slova žalmu: „Má duše po tobě žízní, prahne po tobě mé tělo, jak vyprahlá, žíznivá, bezvodá země.“ (Ž 63) Na druhé straně se ale jedná o životní situace, kdy přes svou touhu Boha nezakouší, Bůh se mu zdá nepochopitelný, vzdálený, mlčící. Proč zkoušky v duchovním životě přichází? „Hospodin kárá toho, koho má rád.“ (Př 3,12). Pán Ježíš také říká: „Já jsem pravý vinný kmen a můj Otec je vinař. Každou ratolest na mně, která nenese ovoce, odřezává, a každou, která nese ovoce, čistí, aby nesla ovoce ještě více.“ (J 15,1). Dobrou révu čistí, ne uvadlou a uschlou. Tedy duchovní zkoušky přichází k člověku, který s Bohem již něco prožil, zakusil, něco pro Boha již vykonal. V listě Židům je rozvinutí této myšlenky: „Koho Pán miluje, toho přísně vychovává, a trestá každého, koho přijímá za syna.“ (Žd 12,6). Bůh zve člověka do své blízkosti. Když člověk na pozvání odpoví, začne Bůh ponenáhlu přitahovat duši člověka více a více. Avšak člověku v dokonalé lásce brání mnoho nedokonalostí a závislostí. Zkoušky tedy znamenají na jedné straně očistu, na druhé straně vedou člověka k hlubší osobnější lásce k Bohu. Zkoušky můžeme přirovnat ke světlu. Bůh je světlo, které září. Čím více se člověk tomuto světlu vystaví, tím více paprsky pálí. Všechna duchovní bolest se v posledku rodí z přítomnosti Boha v duši člověka. Božské světlo svým jasem osvětluje, ale i oslepuje. Proto zároveň člověk vidí více špíny ve své duši. Postupně si člověk na lásku Boží zvyká, odstraňuje špínu, je Bohu blíže, prožívá hlubší stavy lásky, modlitba je hlubší a celý život se mění.²⁹

2.6 Etapy duchovního života podle sv. Jana od Kříže

Existuje více rozdělení etap duchovního života, než pouze od sv. Jana od Kříže. My se však budeme zabývat pouze etapami sv. Jana od Kříže, který je

²⁹ Srov. Zkoušky na cestě duchovního zrání. *Římsko-katolická farnost Neposkvrněného početí Panny Marie, Praha - Strašnice* [online]. 2009 [cit. 2013-09-29]. Dostupné z: <http://www.farnoststrasnice.cz/doky/duchovni-zkousky.pdf>

považován za mystika a to proto, že je mi toto myšlení velmi blízké. Mystik si je vědom vlastní hříšnosti a potřeby Božího milosrdenství. Křesťanský mystik chápe, že jeho zkušenost je milostí a milosrdenstvím, je si vědom, že on sám je hříšník. Má tedy smysl pro díkůčinění, je poddajný pro svobodnou Boží iniciativu, ví, že potřebuje obnovu a odpuštění, prosebnou modlitbu, důvěryplnou naději. Dá se dokonce říci, že právě pro bezprostřednost mystické zkušenosti si je křesťanský mystik ještě více a bolestněji vědom své hříšnosti: tváří v tvář Boží svatosti se odhaluje nejen jeho radikální lidská omezenost, ale i náklonnost ke hříchu (srov. Iz 6,1-8; Lk 5,1-11). Skutečným kritériem života mystiků je víra činná láskou.³⁰

Sv. Jan od Kříže rozlišuje etapy duchovního života na noci smyslů a noci ducha. Při noci smyslů nás Bůh oprošťuje od lpění na věcech, na sobě sama, na úspěchu apod. Bůh dává postupně duši čistotu, smysly podřizuje duchu a uklidňuje je. Bůh si člověka přitahuje, aby jeho láska byla dokonalá. Nocí smyslů se rozumí prožívaná zkušenost velké duchovní vyprahlosti, temnoty, prázdnoty, „nepřítomnosti“ Boha. Noc jako nepřítomnost Boha a zároveň jako doba iniciativy Boží. Člověk touží po Bohu a dělá vše pro to, aby se s Bohem spojil, ale Boha nenalézá. Je to tedy noc, poušť, duše trpí a sténá, zároveň je ale vytrvalá a trpělivá. V takovýchto chvílích života můžeme najít posilu ve slovu Písma: „Velmi se z toho radujte, moji bratři, když se octnete ve všelijakých zkouškách. Víte, že zkouška vaší víry vede k vytrvalosti. S vytrvalostí ať je spojeno dílo dokonalé, abyste byli dokonalí, nic vám nescházelo a v ničem abyste nezůstávali pozadu.“ (Jk 1,2-4). Prostřednictvím období zkoušek je člověk Bohem uveden do období, kdy vykoná druhou volbu Boha. Jedná se o nové, zcela osobní ponoření se do Boha, je novým, daleko čistším, rozhodnutím se pro Boha, než na počátku duchovní cesty. Láska člověka k Bohu se stává více osobnější, niternější, plná naděje. Takový člověk získal jistou imunitu ke všemu, co ho obklopuje, a žije jakoby v jiném rozměru. Dívá se na svět očima Božíma. Takový člověk prožívá, že vše dobré, co se v jeho životě děje, je plod Božího působení. Nepřivlastňuje si Boží dílo. Duše je již svobodná a odpoutaná ode všeho, co ji svazuje. Jedinou starostí je konat vůli Boží. Je

³⁰ Srov. Mystikové a církve. *Teologické texty* [online]. 2006 [cit. 2013-10-12]. Dostupné z: <http://www.teologicketexty.cz/casopis/2006-2/Mystikove-a-cirkev.html>

pevná ve ctnostech, vyrovnaná. Modlitba se zjednodušuje a stává se více skutkem lásky. Člověk prožívá spojení s Bohem ve všem. Později přichází v duchovním životě noc ducha. Jedná se o trpné očišťování nejvnitřnějších nedokonalostí. Duše prožívá velká muka, zdá se jí, že je tak hříšná, že si nezasluhuje Boží milost a že si zaslouží zavržení. Duše visí ve vzduchu a nemá se čeho zachytit. V noci není jen cit, ale též rozum a vůle. Duše dál chce sloužit Bohu, ale ten není k nalezení. Člověk nemá nic než slepou víru. Je to opravdový přerod duše.³¹

2.7 Modlitba

Nyní se zamyslíme nad tím co je to modlitba a jaký má význam v životě manželů. Vztah předpokládá dialog. Také vztah s Bohem (duchovní život). Modlitba tvoří pevné základy v době obtíží a je také možností jak vyjádřit své díky a chvály Bohu. Je posilou v pokušení. Pokud není modlitba, hrozí, že základy manželství budou postaveny pouze na písku, a proto může přijít bouře a tyto základy jednoduše vyvrátit. Bůh je ten, kdo je zárukou nerozlučitelnosti manželství. Je důležité ho stále zvat do svého manželství. Člověk je slabý a někdy nemá dost sil zvládat některé situace, ale nemáme se spoléhat jen sami na sebe, ale v naději doufat také a prosit Boha. Snažit se konat co je z naší strany možné, ale nečekat, že Bůh vše splní tak, jak si přejeme, ale hledat a prosit ve všem o Boží vůli. Protože Bůh nejlépe ví, co je pro nás dobré.

Modlitba vyžaduje námahu, vytrvalost a předpokládá, že člověk má zájem pracovat na sobě. Zbavovat se „starého“ člověka plného egoismu a nechávat se stále více přetvářet Boží láskou a tak se připodobňovat stále více Kristu. Číst Písmo sv. a zejména evangelia, aby mohlo prorůstat do našich životů. Aby osvětlovalo světlem pravdy.

Bůh volá neúnavně každého člověka jako první, k tajemnému setkání v modlitbě. Tento krok lásky věrného Boha je v modlitbě vždy první; krok člověka je vždy odpovědí. Postupně, jak se Bůh zjevuje a jak zjevuje člověka

³¹ Srov. Zkoušky na cestě duchovního zrání. *Římsko-katolická farnost Neposkvrněného početí Panny Marie, Praha - Strašnice* [online]. 2009 [cit. 2013-09-29]. Dostupné z: <http://www.farnoststrasnice.cz/doky/duchovni-zkousky.pdf>

jemu samému, jeví se modlitba, jako vzájemné volání, drama smlouvy. Prostřednictvím slov a skutků zachvacuje toto drama srdce a odhaluje se v průběhu celých dějin spásy.³²

Modlitba může být ústní, rozjímavá, vnitřní (kontemplativní). Bůh mluví k člověku svým slovem. A právě slovy pronášenými v duchu a nebo nahlas naše modlitba nabývá konkrétní formy. Ale nejdůležitější věcí přitom je, aby srdce bylo sjednoceno s tím, k němuž mluvíme. Vyslyšení naší modlitby nezávisí na množství slov, nýbrž na horlivosti našich duší. Protože ústní modlitba je vnější, a tak plně lidská, je v pravém slova smyslu modlitbou zástupů. Ale ani ta nejvnitřnější modlitba nesmí zanedbávat modlitbu ústní. Modlitba se stává vnitřní tou měrou, jakou si uvědomujeme toho, k němuž mluvíme. Tehdy se ústní modlitba stává první formou kontemplativní (nazíravé) modlitby. Rozjímání (meditace) je především hledání. Duch se snaží pochopit, proč a jak vést křesťanský život, aby člověk přilnul a kladně odpověděl na to, co Pán žádá. Vyžaduje to pozornost, kterou je obtížné ukázat. Rozjímání uvádí v činnost myšlení, představivost, city a touhu. Toto probuzení ducha je důležité proto, abychom prohloubili pravdy víry, podnítili obrácení srdce a posílili vůli následovat Krista. Vnitřní modlitba hledá „lásku mého srdce“ (Pís 1,7). Je to Ježíš a v něm Otec. On je hledán, protože touha je vždy začátkem lásky, a je hledán v čisté víře, v té víře, která nám dává zrodit se z něho a žít v něm. I ve vnitřní modlitbě může člověk rozjímat, ale pohled je obrácen k Pánu.³³

2.7.1 Osobní

Osobní modlitba předpokládá osobní zkušenost (vztah) s Bohem, aby se nejednalo pouze o nějaké odříkávání naučených frází, ale o dialog mezi konkrétním člověkem a Bohem. A touto osobní modlitbou jej stále rozvíjet a utvářet. Je důležitá pravidelnost a vytrvat i ve chvílích obtíží a to ať už z důvodu nechuti nebo časové tísně. Vyžaduje to také někdy sebekázeň a oběti.

³² Srov. CAFFAREL, Henry. *Katechismus katolické církve*. Vyd. 2. [dopl. a opr.], v KN. 1. Překlad Josef Kolářek. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, 2567

³³ Srov. Tamtéž 2001, 2700, 2704, 2705, 2708, 2709.

Sám Ježíš se modlil a v horském kázání zdůrazňuje obrácení srdce smířit se s bratrem dřív, než člověk přinese oběť na oltář, mít lásku k nepřítelům a modlit se za pronásledovatele, modlit se k Otci „ve skrytosti“ (Mt 6,6), neplýtvat slovy, odpouštět z hloubi srdce v modlitbě, mít čisté srdce a hledat nebeské království. Když se srdce rozhodne takto se obrátit, naučí se modlit ve víře. Víra je synovské přilnutí k Bohu bez ohledu na to co cítíme nebo chápeme. Modlitba víry nespočívá jen v tom říkat „Pane, Pane“, ale v nasměrování srdce tak, aby konalo vůli Otce. Ježíš vybízí své učedníky, aby vnášeli do modlitby tuto starost o spolupráci na Božím plánu.³⁴

2.7.2 Společná

Tato modlitba je velmi důležitá a to proto, že spojuje manžele a vede je ke společenství s Bohem. Vyžaduje mnohdy oběti, vytrvalosti, najít si společný čas, ale stejně, jako u osobní modlitby je důležité modlit se pravidelně. Duch modlitby přivádí manžele k reflexi o Bohu Stvořiteli a jeho stvoření, k meditaci o kříži Kristově, jeho zmrtvýchvstání a darech Ducha Sv. Modlitba tak vede k základům skutečné manželské spirituality, prohlubuje duchovní společenství mezi manželi.³⁵

Osobní i společná modlitba jsou tedy pro duchovní život důležité. Když se vynechá osobní, může docházet k ochabování osobního vztahu s Bohem. Když společná hrozí odcizení se manželů a také že každý z manželů začne žít svůj duchovní život sám. A najednou začne více vnímat, jak mu vadí chyby na tom druhém. Takto tyto rozdíly může o to více sjednocovat Bůh svojí láskou a požehnáním. Proto je důležité si na obě dvě modlitby vyhradit čas a pravidelně se modlit oběma dvěma způsoby.

³⁴ Srov. CAFFAREL, Henry. *Katechismus katolické církve*. Vyd. 2. [dopl. a opr.], v KN. 1. Překlad Josef Kolářek. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, 2608 – 2611

³⁵ Srov. DOLISTA, Josef. *Naděje vložena do manželství*. Vyd. 1. Olomouc: Matice Cyrilometodějská 1994. 185 s.

2.8 Význam svátostí ve vztahu k svátostnému manželství

Ježíš Kristus nám po svém nanebevstoupení zanechal svátosti. Jsou posilou na cestě ke svatosti. Mají být živým pramenem, odkud budeme čerpat. Svátost je viditelné znamení, neviditelné Boží milosti. Když chceme žít svátostným manželstvím, je to ten nejlepší způsob, jakým toto manželství posvěcovat právě skrze svátosti. „Účinky svátostí mají přednostně duchovní povahu, ale uskutečňují se skrze materiální znamení, která jsou přístupná našim smyslům.“³⁶ Manželé spolu mohou proto chodit ke svátostem a tak společně budovat vztah s Bohem. Nyní se zastavíme nad eucharistií a svátostí smíření.

2.8.1 Eucharistie

„Středem slavení eucharistie je chléb a víno, které se skrze Kristova slova a skrze vzývání Ducha Sv. stanou tělem a krví Krista. Církev, věrná příkazu Pána, koná na jeho památku až do jeho slavného příchodu, to co on vykonal v předvečer svého utrpení.“³⁷ Každý člověk je hříšný a slabý. Eucharistie je posilou, přijímáme v ní samotného Ježíše. On se nám zde cele vydává. Je pro manžele velkým vzorem v odevzdání se člověku (lidem) a také vzorem v odevzdanosti sebe sama Bohu. Můžeme se nabídnout Ježíši, aby proměnil naše srdce. A také prosit o očistu mysli, aby naše manželství bylo Bohu milé.

Eucharistická oběť se zpřítomňuje ve mši sv., jedná se o umučení a vzkříšení Ježíše Krista. Na mši by se mělo vyvarovat individuální účasti každého z manželů, ale i druhému extrému, který jen vidí účast manželského páru a nedoceňuje podíl každého z manželů, který z titulu svého křtu na Kristově oběti má mít.³⁸ To znamená, aby jeden obětoval toho druhého Bohu a

³⁶ *Společenství a služba: lidská osoba stvořená k Božímu obrazu*. Překlad Ctirad Václav Pospíšil. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005, 24 s..

³⁷ CAFFAREL, Henry. *Katechismus katolické církve*. Vyd. 2. [dopl. a opr.], v KN. 1. Překlad Josef Kolářek. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, 1333.

³⁸ Srov. CAFFAREL, Henry. *Manželství - cesta k Bohu*. 1. vyd. Překlad Josef Čunek. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2010, 76 s.

naopak. Z titulu manželství patří první tomu druhému a druhý prvnímu. Mohou se tak oba nabídnout Bohu, jeden i druhý a společně mu obětovat všechny roviny sjednocení: jedno tělo, jedno srdce, jednu duši.³⁹ „Eucharistie má schopnost spojovat, vytvářet jednotu. Sjednocuje nejen celé společenství křesťanů, ale i společenství dílčí. Máme tedy jistotu, že Eucharistie svou základní rolí posiluje také spojení těch, které Bůh sjednotil v manželství. A to nejen proto, aby posvěcovala každého z manželů a tím nepřímou obohacovala i jejich spojení, ale také proto, aby upevňovala a posvěcovala samo pouto, které je spojuje.“⁴⁰

2.8.2 Svátost smíření

Prvotním hříchem jsme narušeni. Všichni hřešíme, máme však naději v Bohu, v jeho milosrdenství. Díky sv. smíření se můžeme usmířit s Bohem, který nám odpustí naše hříchy.

Svátost smíření předpokládá přípravu, kdy kající zpytuje své svědomí, porovnává svůj život s životem Krista a s přikázáními, které jsme od Boha obdrželi. Má nad svými poznanými hříchy upřímnou lítost a touhu na sobě pracovat a dá si nějaké předsevzetí. Tyto své hříchy následně vyzná ve zpovědi, kde skrze službu kněze Bůh odpouští hříchy (rozhřešení).

Kajícím životem přijímají manželé nejen své postavení hříšníků, ale i neklid a utrpení, jež takový život s sebou přináší. Jako hříšník se přijímá každý z manželů a přijímá to i u druhého. Znamená to, že jsou oba hříšníci a nikoliv dokonalá manželská dvojice. Hřích nepostihuje jen jejich vztahy k Bohu, ale i jejich vzájemné vztahy. Bez odpuštění není možné smíření a vzájemná důvěra.

41

³⁹ Srov. Tamtéž str. 78 s.

⁴⁰ Srov. Tamtéž str. 86 s.

⁴¹ Srov. CAFFAREL, Henry. *Manželství - cesta k Bohu*. 1. vyd. Překlad Josef Čunek. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2010, 43-44 s.

2.9 Vzájemné sdílení se mezi manželi a vzdělávání se ve víře

Základem vztahu je vzájemná komunikace. Umět sdělit si názory a sdílet se s prožíváním víry, nejedná se o osobní záležitost, ale o společné duchovní zázemí (o spiritualitu mezi oběma manželi). Tato sdílnost buduje vzájemnou důvěru. Je dobré také umět naslouchat tomu druhému, přijímat se vzájemně se svými nedostatky a rozdílnými názory toho druhého v lásce a úctě.

Na duchovním životě je důležité pracovat celý život. Je to proces, životní cesta, která končí až smrtí. Stále mají manželé společně a nebo jeden z partnerů možnost vzdát se víry. A nebo naopak jejich duchovní život prohlubovat společnou četbou Písma sv. a následně dělením se Božím slovem. Nebo rozhovory na duchovní témata, společná modlitba, adorace, společná duchovní četba či film, zamyšlení se (sebereflexe) manželského duchovního života. Nakolik se spolu modlí a jak, zda v polospánku, a nebo zda si opravdu dokáží vymezit čas pro modlitbu. Pokud moc ne, co mohou zlepšit, proto, aby se čas našel. Nebo jakým způsobem se spolu budou modlit. A mnoho dalších témat je žádoucích, aby manželé spolu probírali ne pouze jedenkrát, ale po celý život se k těmto tématům vraceli. Protože životní situace mohou různě ovlivňovat možnost modlení se (časově), když mají například malé dítě nebo když už jsou naopak děti odrostlé. Ale i běžné povinnosti mohou člověka natolik zaneprázdnit, že si až s časem uvědomí, že vlastně duchovně nežije tolik co dříve. Protože myslí i doma na pracovní povinnosti nebo řeší jiné problémy, jako finance, děti, bydlení, stereotypní věci, jako praní, žehlení, uklízení, vaření, běžná údržba a opravy. A nějak nenápadně, postupně modlitba a další věci spojené s duchovním životem jsou vytlačovány z běžného denního života. Je důležité si stanovit priority, které je nutné zvládnout a nezapomenout tam zahrnout i duchovní život, přesto, že to nebude velký časový prostor, ale bude pravidelný.

Sdílet se tedy, ale i vzdělávat četbou duchovní literatury. Poznávat více nauku Církve. Společně se modlit, ale také společně se snažit aplikovat do svého manželství život víry. Snažit se v lásce spolu snášet i těžkosti, nemoci a problémy, které sebou život někdy přináší. „Člověka totiž nevyléčí to, že se utrpení vyhne, že před bolestí uteče. V přijatém trápení naopak vyžívá, spojen

s Kristem, který také trpěl, podpírán nekonečnou láskou.⁴² Když člověk někoho miluje, chce být s ním, těší se na chvíle, kdy budou spolu a touží toho druhého více poznávat, stejně by to mělo být i ve vztahu k Bohu.

Křesťanský životní styl patří do života manželů. Manželská láska je současně prostředkem k dosažení svatosti. Pojem svatost chce vyjádřit, že v takovém životním stylu má Bůh zalíbení. Proto konstituce *Lumen gentium* říká, že křesťanští manželé a rodiče se mají na své vlastní cestě věrnou láskou po celý život navzájem podporovat v milosti.⁴³

Duchovní důvěrnost mezi manželi tedy znamená, že si spolu povídají o svých názorech na duchovní skutečnosti. Nevyžaduje však, aby se bezvýhradně shodli na svém přesvědčení. Cílem je, aby si sdělovali, co se jim odehrává v nitru. Když si povídají o tom, co cítí, o čem přemýšlí a co prožívají, sdělují tou druhému to, co by se nedozvěděl, kdyby mlčeli. Duchovní intimitu nepěstují manželé pouze verbální komunikací, ale také společným prožíváním.⁴⁴

2.10 Společenství

Bůh stvořil člověka ke svému obrazu. Bůh je společenství třech osob. Proto i člověk je od své přirozenosti stvořen ke vztahu k druhým lidem k Bohu. Společenství tvoří Církev, ale také malé společenství tvoří manželé. Živý vztah vyžaduje, aby se milovali oba, aby v jejich vztahu docházelo k výměně lásky. Tak vzniká společenství. Já a Ty splyneme v My. Vztah, láska, společenství, ty tři pojmy se nedají izolovat. Láska dává vztahu duši a vztah se rozvine ve společenství.⁴⁵ Manželská láska vyžaduje společenství, jak v rovině tělesné a

⁴² BENEDIKT, Christopher. *Encyklika Spe salvi* papeže Benedikta XVI. o křesťanské naději: encyklika nejvyššího pontifika Benedikta XVI. biskupům, kněžím a jáhnům, Bohu zasvěceným osobám a všem věřícím laikům o křesťanské lásce. 1. vyd. Překlad Ctirad Václav Pospíšil. Praha: Paulínky, 2008, 45 s.

⁴³ Srov. POLIVKA, Jan, Josef DOLISTA a Ludvík DŘÍMAL. *Povídání o manželství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, 131 s.

⁴⁴ Srov. CHAPMAN, Gary D. *Pět znaků láskyplné rodiny: dynamika vztahů zdravé rodiny*. 2. vyd. Překlad Zuzana Kempná. Praha: Návrat domů, c2011, 46-47s.

⁴⁵ Srov. CAFFAREL, Henry. *Manželství - cesta k Bohu*. 1. vyd. Překlad Josef Čunek. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2010, 102 s.

citové, tak duševní a duchovní. Mnoho lidí bohužel neví, co je podstatou společenství. Vidí v něm cosi pasivního, už nasyceného: lásku, která spoléhá na touhu jeden druhého vlastnit, pouze pasivní přilnutí ke sdílenému ideálu. Společenství je ovšem něco zcela jiného. Je to činorodý, vášnivý život ve dvou.⁴⁶ Kristus skrze evangelium dělá z rodiny společenství lásky, která má božský původ i vlastnosti. Je nejprve a především láskou k Bohu, a kde vládne láska k Bohu, tam nutně vládne i vzájemná láska. Sv. Jan píše: „Milování, když nás Bůh tak miloval, máme se i my navzájem milovat.“ (1J 4,11). Vzájemná láska má být poznávacím znamením každého křesťanského společenství, jak velikého společenství Církve, tak malého společenství, jímž je rodina. „Podle toho všichni poznají, že jste moji učedníci, budete-li mít lásku k sobě navzájem.“ (J 13,35).⁴⁷ Manželé jsou povolání k tomu, aby se neuzavírali do sebe, ale aby byly i pro druhé, vytvářeli s ostatními společenství. A to ať už manželé či jinými věřícími. Tak jejich láska může stále růst a být i pro druhé, být pro sebe navzájem. A plnit také Boží příkaz o evangelizaci a to ať už slovem či vlastním životem.

Manželé tedy žijí ve společenství, kde se realizuje jako základní norma jednota, věrnost, odevzdání se vůči druhému. Na tomto životě přijímá společenství i sám Kristus, který nabízí manželské lásce zvláštní dary své milosti. Manželé se tímto způsobem života účastní na kněžském, učitelském a královském úřadě Kristovi. Z toho vyplývají důsledky na duchovní život, které lze následujícím způsobem rozdělit: manželský život vyžaduje spiritualitu společenství, spiritualita manželů vyžaduje modlitbu, spiritualita manželů je podmíněna obnovou časného řádu.⁴⁸

⁴⁶ Srov. Tamtéž str. 115

⁴⁷ Srov. Tamtéž str. 62

⁴⁸ Srov. DOLISTA, Josef. *Naděje vložena do manželství*. Vyd. 1. Olomouc: Matice Cyrilometodějská 1994. 184-187 s.

3. Co ovlivňuje a spoluutváří duchovní život

V minulé kapitole jsme si řekli co je to duchovní život. V této kapitole si budeme více uvědomovat, co jej ovlivňuje. Že sem patří to, jakým způsobem více vnímáme lásku od druhého a také omluvu. Jaké jsou rozdíly mezi vnímáním ženy a muže, fyzická rovina manželů. Také do jisté míry ovlivňuje naše jednání naše povaha. Zda jsme sangvinici (společenský typ člověka, přátelský, rád něco slíbí, ale pak na to zapomene, ale stejně tak i po hádce rychle zapomíná na to zlé), melancholici (hloubavý, citlivý člověk), cholerici (vznětlivý, prudký, dlouho v něm zůstává hněv) nebo flegmatici (klidný, spíše lhostejný, pasivní), typy povah zde však nebudeme více probírat, protože to není smyslem této diplomové práce.

3.1 Duševní, psychická rovina manželů

Člověk se skládá z těla, duše a ducha. Nyní se zaměříme na duševní, psychickou stránku člověka. Každý člověk je jinak citlivý a proto i jinak reaguje na různé situace. To znamená, každý člověk má jinak nastavené, kolik zvládne psychické zátěže. Sem patří každodenní stres, ale i náhlá zátěžová situace. Ať už v rodině nebo v práci. Protože se to z jedné oblasti přenáší do druhé, i když do jisté míry to lze potlačit. Manželé si mají být navzájem podporou, sdílet se se svými radostmi i těžkostmi. Projevuje se to totiž i do duchovního života. Když, jsme ztrápení, máme blíže k modlitbě prosebné. Když naopak máme radost, je pro nás jednodušší modlitba díky a nebo chval. Někdy má člověk pocit, že je toho na něj tolik nebo je nějaká složitá situace, že nevidí řešení. Jelikož patří k sobě, není to problém jen jednoho z nich, ale obou dohromady. To co prožívá jeden, by se měl ten druhý snažit vyslechnout a naopak. Také umět spolu navzájem komunikovat. Někdy se totiž může stát nedorozumění přímo mezi manželi. Je žádoucí si to vysvětlit mezi sebou a přizvat do celé situace Ježíše. A ne snažit se skálopevně obhajovat a obviňovat toho druhého.

3.1.1 Způsoby vyjadřování lásky

Nyní se zamyslíme nad tím, zda lásku člověk potřebuje a jakými způsoby tuto lásku můžeme vyjadřovat. „Psychologové dospěli k názoru, že láska je primární lidská potřeba. Pro lásku zdoláme pohoří, překonáme oceány, přejdeme poušť a vůbec vydržíme neuvěřitelná strádání.“⁴⁹ V srdci všech lidí se tedy skrývá touha po důvěrnosti a touha být milován. A to ať už jsme věřící nebo ne. A to proto, že jsme stvořeni k Božímu obrazu. A Bůh je láska.

Každý člověk svoji touhu být milován může vnímat jinak. Způsoby vyjádření lásky mohou být ujištění, pozornost, dary, skutky služby, fyzický kontakt. Každý člověk je jiný, proto může být někomu některý (či více) ze způsobů bližší, někomu zase jiný. Níže si tyto výše uvedené způsoby vyjádření lásky přiblížíme.

3.1.1.1 Ujištění

Skutečná láska nespočívá v tom, že budeme mít všechno, co chceme, ale že budeme dělat dobré věci pro toho, koho milujeme. Tímto způsobem lásky ujišťujeme toho druhého a to slovy, které mu řekneme. Může to být, že si ho vážíme a proč.

3.1.1.2 Pozornost

Nejvýznamnějším aspektem pozornosti je blízkost. Nikoliv však ve smyslu fyzické blízkosti, ale blízkosti vyplývající ze schopnosti soustředit se jeden na druhého.

V praxi to znamená, že trpělivě vyslechnu vše, co bude mít daný člověk na srdci (a to tak, že u toho nebudu dělat plno jiných činností, ale dám svůj čas přímo danému člověku), budu klást otázky, ne znechuceně, ale s upřímnou snahou pochopit jeho názory, pocity, přání.

⁴⁹ CHAPMAN, Gary D. *Pět jazyků lásky: [naučte se hovořit jazykem lásky toho druhého]*. 2. vyd. Překlad Jana Bucková. Praha: Návrat domů, c2009, 12 s.

Toto vzájemné naslouchání se od ujištění liší. Slova ujištění se vztahují k tomu, co říkáme, zatímco vzájemné naslouchání k tomu co posloucháme.⁵⁰

3.1.1.3 Přijímání darů

Abychom mohli někomu koupit dárek, znamená to, že nejprve na toho člověka myslíme. Dárek sám o sobě se potom stává symbolem onoho vzpomínání. Nezáleží na ceně dárku, důležité je, že jste na toho člověka mysleli. Naše vzpomínka tak nezůstane skryta jen v naší mysli, ale darem je prezentována veřejně, jakožto výraz lásky.⁵¹

3.1.1.4 Skutky služby

Vyžadují naši pozornost, určitý časový rozvrh, úsilí a energii.⁵² Jedná se o běžné věci, jako uklízení, praní, žehlení, vaření.

3.1.1.5 Fyzický kontakt

Fyzický kontakt může vztah rozbít nebo mu dát vzniknout. Může být vyjádřením lásky nebo nenávisi. V přátelství se jedná: např. o objetí. U manželů například políbení, pohlazení.

3.1.2 Způsoby vyjadřování omluvy

Zde se zamyslíme se nyní nad tím, zda je odpuštění důležité v životě manželů a proč. Odpuštěním manželská láska může růst. Odpustit je důležité nejen svému partnerovi, ale i sami sobě. Může nám někdy vyvstat otázka, proč se omlouvat. Kdyby byl svět dokonalý, žádné omluvy bychom nepotřebovali.

⁵⁰ Srov. tamtéž str. 44

⁵¹ Srov. Tamtéž str. 57

⁵² Srov. tamtéž str. 68

Pokud se stane křivda a vztah je narušen, cosi v nás volá po smíření. Touha po smíření je někdy mocnější než touha po spravedlnosti. Čím je vztah důvěrnější, tím je touha po usmíření hlubší. Pokud omluva chybí, roste v nás mnohdy hněv a pudí nás k tomu, abychom se dožadovali spravedlnosti. Pokud se spravedlnost nedostavuje, vezmeme mnohdy vše do svých rukou a snažíme se pomstít se tomu, kdo nám ublížil. Bůh nás však vybízí k tomu, abychom odpouštěli. Jestliže však vy neodpustíte, ani Váš Otec, který je na nebesích Vám neodpustí.⁵³

I svátost smíření (zpověď) je jistým vyjádřením omluvy Bohu a prosbou o odpuštění. Vztah narušený mezi jedním partnerem a Bohem může narušovat i vzájemný vztah obou partnerů.

Omluva souvisí také s odpuštěním. Naše odpuštění nezávisí na reakci té druhé osoby. Může se stát, že když přijde ta doba a vy půjdete a nabídnete toto odpuštění té druhé osobě, že ta osoba ono odpuštění odmítne. To neovlivní toto odpuštění, které vy dáváte. Vy odpouštíte, i když ten druhý člověk nepřijímá toto odpuštění. Protože to první odpuštění, které dáváte, je skrze Boha, a ne skrze tu osobu. Rozhodnutím odpustit, neznamená, že zranění zmizí ihned, ale uzdravení tohoto zranění může být postupné.⁵⁴ Je proto důležité tyto dvě věci nezaměňovat. Milovat a odpouštět je celoživotním posláním člověka.

Omluvě je možné se naučit. Nyní si řekneme pět aspektů omluvy (pět způsobů omluvy). Pro konkrétního člověka, mohou být jeden nebo více z nich více důležité než ostatní. Proto tento člověk bude schopen považovat naše slova za upřímná a bude je brát za skutečnou omluvu a pravděpodobně ji přijme daleko jednodušeji, když použijeme právě jemu blízký způsob vyjádření omluvy.⁵⁵ Těmi způsoby omluvy jsou: vyjádření lítosti, přijetí odpovědnosti, náhrada škody, upřímná lítost, prosba o odpuštění. U každého z nich jsou konkrétní příklady, na kterých je nejlépe možné vidět rozdíly mezi nimi.

⁵³ Srov. CHAPMAN, Gary D a Jennifer THOMAS. *Pět jazyků omluvy: (omluvit se - je dobré, správně se omluvit - je lepší--)*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, c2007, 8 s.

⁵⁴ Srov. VELLA, Elias. *Zakotvit svůj život v Bohu: rekolekce*. 1. vyd. Překlad Věra Vodičková. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1999, 68-69 s.

⁵⁵ Srov. CHAPMAN, Gary D a Jennifer THOMAS. *Pět jazyků omluvy: (omluvit se - je dobré, správně se omluvit - je lepší--)*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, c2007, 8 s.

3.1.2.1 Vyjádření lítosti

Zde v této omluvě se dává zvláštní důraz na to, že je nám to líto.

Příklady:

- Víím, že jsem tě velmi zranil. Působí mi to nesmírnou bolest. Opravdu lituji toho, co jsem udělal.
- Je mi zle z toho, že jsem tě zklamal. Měl jsem být ohleduplnější. Moc lituji, že jsem ti způsobil tolik bolesti.⁵⁶

3.1.2.2 Přijetí zodpovědnosti

Větší zřetel je brán na to, že za svůj čin (jednání) bereme zodpovědnost.

Příklady:

- Udělal jsem velkou chybu. Moc jsem nepřemýšlel o tom, co dělám. Když se dívám na to zpětně, pak právě v tom byl problém. Moc bych si přál, abych nejdřív přemýšlel a až pak jednal. Nejednal jsem správně.
- Opakoval jsem chybu, o které jsme mluvili. Opravdu jsem šlápl vedle. Víím, že je to moje chyba.⁵⁷

3.1.2.3 Náprava škody

Zde se jedná o nápravu způsobené škody.

Příklady:

- Mohu udělat něco, abych odčinil, co jsem způsobil?
- Víím, že jsem ti ublížil a rád bych nějak nahradil bolest, kterou jsem ti způsobil, poradíš mi, jak bych to mohl udělat?⁵⁸

⁵⁶ Tamtéž str. 20

⁵⁷ Tamtéž str. 30

3.1.2.4 Upřímná lítost (pokání)

Tento způsob je podobný lítosti, ale přece jen se liší v tom, že zde je ta lítost ještě více zdůrazněna než u lítosti.

Příklady:

- Opravdu se chci změnit. Víím, že nebudu dokonalý, ale rozhodně se chci pokusit začít se chovat jinak. Upozorni mě, prosím, kdybych se vracel do starých kolejí. Stačí, když mi řekneš: „Zase postaru“. Myslím, že mi to pomůže, abych se vydal jinou cestou.
- Zklamal jsem tě, protože jsem jednal, jako dřív. Co bych měl udělat, abys mi mohl opět začít důvěřovat?⁵⁹

3.1.2.5 Prosba o odpuštění

Zde je důraz na prosbu o odpuštění.

Příklady:

- Je mi líto, že jsem s tebou tak mluvil. Víím, že jsem křičel a že jsem byl surový. To sis nezasloužila. Udělal jsem chybu a prosím za odpuštění.
- Víím, že jsem tě hluboce zranila. Máš plné právo se mnou už nikdy nepromluvit. Opravdu trpce lituji toho, co jsem udělala. Doufám, že pro mě ve svém srdci nalezneš odpuštění.⁶⁰

3.1.3 Vzájemná komunikace, zásady při řešení problémů

V minulé kapitole jsme se snažili zaměřit na vzájemné sdílení mezi manželi v oblasti duchovní. Nyní se zaměříme na vzájemnou komunikaci, jako takovou. Dobrá komunikace je jedna ze základních potřeb manželství. Zní to

⁵⁸ Tamtéž str. 41

⁵⁹ Tamtéž str. 55

⁶⁰ Tamtéž str. 63

jednoduše, ale v praxi to už mnohdy tak jednoduché není. Žádné manželství není dokonalé. V každém jsou nějaké problémy, které je žádoucí řešit a to proto, že z nevyřešených problémů se během času může stát závora (překážka), která bude bránit komunikaci. „Sváry, jsou jako závora paláce.“ (Př 18,19)

Řeší-li nějaké problémy, bude láska podněcovat manžele k tomu, aby nevzpomínali na minulé chyby ani na citová zranění, která s nimi byla spojena, ale soustředili se na současný problém. Nyní si řekneme čtyři zásady pro komunikaci při řešení nějakého problému:

3.1.3.1 Na rozhovor o problému si vyhradit čas.

Problémy jsou jako plevel, když se neodstraní, začnou bujet. Není řešením problém přehlížet a doufat, že nějak odezní sám. Ale naopak se ho snažit vyřešit co nejdříve to půjde. „Hněváte-li se, nehřešte, nenechte nad svým hněvem zapadnout slunce.“ (Ef 4,26)

3.1.3.2 Vyjádřit svůj názor upřímně a uctivě.

Jsme vyzváni k tomu, abychom mluvili každý z nás pravdu. „Proto zanechte lži a mluvte pravdu každý se svým bližním, vždyť jste údy téhož těla.“ (Ef 4,25) V manželství, je pro nás tím nejbližším člověkem náš manžel nebo manželka. Cílem je sdělit, co si myslím. Co je podle mého názoru problémem, kdy problém nastává.

3.1.3.3 Naslouchat partnerovi a brát v úvahu jeho pocity.

Snažme se naslouchat jeden tomu druhému, v listu svatého apoštola Jakuba čteme: „Pamatujte si, moji milovaní bratři: každý člověk ať je rychlý k naslouchání, ale pomalý k mluvení, pomalý k hněvu. Vždyť lidským hněvem spravedlnost Boží neprosadíš.“ (Jk 1,19-20).

3.1.3.4 Shodnout se na řešení.

Základem je táhnout za jeden provaz či jho. Jho byla dřevěná tyč spojující dvě zvířata, která měla společně vykonávat určitou práci. Jestliže zvířata

nespolupracovala, mnoho užitečného neudělala a jeho jí odíralo krk. Jestliže spolupracovala, mohla táhnout těžký náklad nebo orat na poli. Podobné to je, když manžel a manželka nespolupracují jako tým — manželské jeho je pak dře.“⁶¹

3.2 Fyzická rovina

Do fyzické roviny lze zařadit objetí, pohlazení, ale také pohlavní styk, který je tím nejintimnějším spojením, jaké mezi manželi může být. Předpokládá jistou tělesnou přitažlivost, ale také opravdovou lásku a úctu. Také, že spolu manželé komunikují a sdílí běžné problémy, radosti a duchovní život, aby mohlo dojít k úplnému odevzdání se a přijetí mezi manželi. Nepřístupují tedy k sobě navzájem s egoismem a s touhou uspokojit sami sebe, svoji žádostivost. Jsou to jedinečné chvíle, které mohou prohloubit to co ve vztahu je. Tento akt lásky má obsahovat složku spojivou a plodivou⁶².

Manželská spiritualita tedy ve vztahu k fyzické rovině žádá od manželů, aby se otevřeli vnitřní síle Ducha Sv. a umožnili mu, aby vedl každou jejich volbu a každé jejich jednání. Samotné sexuální spojení – se vším jeho citovým potěšením a fyzickou slastí – má být vyjádřením života podle Ducha Sv. Když jsou manželé tomuto daru otevření, Duch Sv. prostupuje jejich sexuální touhy vším co je ušlechtilé a krásné. Nejvyšší hodnotou, kterou je láska. Bez Ducha Sv. se kvůli lidské slabosti stává z učení Humanae vitae⁶³ neúnosné břemeno. Boží láska je nám vylita do srdce skrze Ducha Sv., který nám byl dán. Manželské páry mají prosit o takovou podstatnou sílu v modlitbě. Mají čerpat milost a lásku ze stále živého pramene eucharistie. Mají překonávat s pokornou vytrvalostí vlastní chyby a své hříchy ve svátosti pokání. Pokud manželé nežijí autentickou spiritualitu jinými slovy, pokud jsou jejich srdce uzavřená

⁶¹ Srov. Jak spolupracovat při řešení problémů. JW.org [online]. 2008 [cit. 2013-10-05]. Dostupné z: <http://www.jw.org/cs/publikace/casopisy/wp20080501/reseni-problemu/>

⁶² Je možné za určitých situací využívat neplodných dní – jedná se o tzn. PPR – přirozené plánování rodičovství

⁶³ Humanae je Encyklika Pavla VI. - o správném řádu sdělování lidského života

proměňující moci Ducha Sv. – nevyhnutelně budou vnímat učení církve proti antikoncepci, jako potlačující nařízení. Na druhé straně se pro páry, které své sexuální objetí uskutečňují jako výraz života podle Ducha Sv., stane úmyslné zneplodnění jejich spojení nemyslitelným. Chápou, že jejich spojení má být znamením Kristovi životodárné lásky k církvi. Plní úcty k podstatným hodnotám manželského spojení. Jsou připraveni přinést jakoukoliv oběť nutnou k tomu, aby chtivost nezvítězila nad láskou.⁶⁴ Partneři jsou tak otevření životu, vytvořit rodinu, přijmout dítě od Boha dané. Přijímají to, že mohou získat roli rodičů a počít tak děti v lásce a v té je dále uvádět. „Lidský plod od začátku své existence, tedy od okamžiku vzniku zygoty, vyžaduje bezpodmínečnou úctu, která morálně náleží lidské bytosti v její tělesné a duchovní celistvosti. Lidskou bytost je nutno od okamžiku početí respektovat, jako osobu a jako s osobou s ní také zacházet.“⁶⁵

V manželství je důležité sebeovládání, jelikož ne vždy je možné mít spolu pohlavní styk a to z různých důvodů, jako je například nemoc, či vzdálenost partnerů z důvodu zaměstnání. Jak rosteme v sebeovládání, zakoušíme ho, jako schopnost řídit příslušné (sexuální) reakce, jak co se týče jejich obsahu, tak jejich charakteru. Člověk, který je skutečným pánem sebe sama, je schopen zaměřit erotickou touhu „k tomu, co je pravdivé, dobré a krásné, čímž se i to co je erotické stává pravdivým, dobrým a krásným. Když k tomu dospějeme, začneme chápat a prožívat tajemství sexuality v hloubce, prostotě a kráse do té doby nepoznané.“⁶⁶ „Když toužíme po tom, co je pravdivé, dobré a krásné, jsme vlastně svobodní. Ti, kdo zákon házejí za hlavu, aby ospravedlnili svoji žádostivost, si mohou připadat svobodní; ale podobně, jako alkoholik, který nedokáže láhvi říci „ne“, je člověk, který nedokáže říci „ne“ žádostivosti zotročen.“⁶⁷

⁶⁴ Srov. WEST, Christopher. *Teologie těla pro začátečníky: stručný úvod do sexuální revoluce Jana Pavla II.* 1. vyd. Překlad Věra Vodičková. Praha: Paulínky, 2006, 112-113 s.

⁶⁵ ŠIPR KVĚTOSLAV. *Bioetika: Dignitas personae*. Brno: HYPPOKRATES, 2008, 10 s.

⁶⁶ Srov. WEST, Christopher. *Teologie těla pro začátečníky: stručný úvod do sexuální revoluce Jana Pavla II.* 1. vyd. Překlad Věra Vodičková. Praha: Paulínky, 2006, 56 s.

⁶⁷ Srov. Tamtéž str. 47

4. Překážky v duchovním životě

Jako v běžném životě tak i v duchovním jsou překážky. V této kapitole si řekneme několik překážek v duchovním životě a jak je překonávat. Může to být hřích, zranění z minulosti, pokušení, nechuť, roztržitost a vyprahlost v modlitbě. Tyto překážky by neměly zabraňovat našemu duchovnímu životu, ale naopak je důležité se je snažit s Boží pomocí překonávat, aby mohlo docházet k duchovnímu rozvoji.

4.1 Hřích

Zamyslíme se nyní nad tím, co hřích je a co způsobuje. Bůh stvořil člověka ke svému obrazu. Ale prvotním hříchem byla naše přirozenost konat dobro narušena a proto se setkáme se zlem, proti kterému se snažíme bojovat. Bůh dal člověku svobodu volby, mezi konáním dobra a zla. Díky Boží dobrotě (milosti) člověk není zavržen, ale má možnost odpuštění všech hříchů ve svátosti smíření a znovuzískání milosti posvěcující. Těžký hřích (smrtelný), znamená konat vědomě, dobrovolně v závažné věci proti Božímu přikázání. Těžkým hříchem člověk ztrácí milost posvěcující. Smrtelný hřích ničí v srdci člověka lásku těžkým porušením Božího zákona; odvrací člověka od Boha, který je jeho posledním cílem a jeho blažeností. Všední hřích ponechává lásku naživu, ačkoliv ji uráží a zraňuje.⁶⁸ Kristus uskutečnil a ukázal svobodu, která nachází plnost v lásce, svobodu, skrze niž si navzájem posluhujeme láskou, jinými slovy jde o svobodu, jež se stává pramenem nových skutků a nového života podle Ducha.⁶⁹

V manželství duchovní život jednoho má vliv na duchovní život toho druhého a na duchovní život celého manželství. Je dobré, když si toho jsou

⁶⁸ Srov. CAFFAREL, Henry. *Katechismus katolické církve*. Vyd. 2. [dopl. a opr.], v KN. 1. Překlad Josef Kolářek. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, 1855.

⁶⁹ Srov. PAVEL, Jan. *Teologie těla: katecheze Jana Pavla II. o lidské lásce podle Božího plánu*. 3. rozš. vyd. Praha: Paulíny, 2006, 249 s..

manželé vědomi a vzájemně se povzbuzují v duchovních krizích, které přicházejí. Počátkem každé duchovní cesty je obrácení. Touha změnit se.⁷⁰

4.2 Minulost (zranění)

Každý člověk, který se narodil a nějakou dobu žije, má svoji minulost. Někdo ji má jednodušší, někdo složitější. A to ať už vlastním zaviněním nebo zaviněním někoho jiného. Některé situace, které se v minulosti staly, nás poznamenaly. Máme z nich zranění a nebo si je vyčítáme. Naši minulost už nezměníme. Máme však možnost otevřít se Ježíši, který naše zranění může uzdravit. Abychom byli vyrovnaní. A dokázali se soustředit na tady a teď, na vztah s Bohem a neotáčeli se stále na to, co už bylo. Základ je žít současností a ne se zabírat stále jen svojí minulostí, ale dokázat ji odpustit sami sobě i těm, kteří nám ublížili. A nebo se nesoustředit pouze na dalekou budoucnost, ale žít přítomností, kterou člověk může nejvíce ovlivnit. Zejména manželé si mohou do svého manželství donést různé zranění, je dobré si o nich vzájemně říci a modlit se za jejich uzdravení.

4.3 Pokušení

Prvotní hřích se stal přes pokušení, kterému Adam s Evou podlehl. Ani my tedy nejsme osvobozeni od různých pokušení. Je však možnost ovlivnit různé situace, kde na člověka mohou čekat různé nástrahy (pokušení) a vyhnout se jim. Tam, kde to možné není, je dobré se za to modlit, protože člověk je mnohdy slabý, ale s Boží pomocí je možné překonávat různé pokušení. „Víra může být podrobena zkoušce. Zdá se, že svět v němž žijeme, je velmi vzdálen tomu, o čem nás ujišťuje víra; styk se zlem a utrpením, nespravedlností a smrtí odporuje radostné zvěsti; to vše může zviklat naši víru a stát se pro ni pokušením.“⁷¹

⁷⁰ Srov. FALLETTI, Cesare. *Hlas jemného vánku: vnitřní život a vztah s Bohem*. 1. vyd. Překlad Markéta Hrbková-Bidlová. Praha: Paulínky, 2008, 15-16 s.

⁷¹ CAFFAREL, Henry. *Katechismus katolické církve*. Vyd. 2. [dopl. a opr.], v KN. 1. Překlad Josef Koláček. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, 164.

Je důležité být otevřen na Ducha Svatého, který nás vede k rozlišování mezi zkouškou, nutnou k růstu vnitřního člověka, aby se prokázala „osvědčenost“ v cnosti, a mezi pokušením, které vede ke hříchu a ke smrti. A také rozlišovat mezi „pokušením“ a „svolením“ k pokušení. Rozlišování konečně odhaluje prolhanost pokušení: zdá se, že to, co nám nabízí, je „dobré, lákavé pro oči a žádoucí“ (Gn 3,6), zatímco ve skutečnosti je jeho plodem smrt.⁷²

4.4 Nechuť, roztržitost, vyprahlost v modlitbě

V duchovním životě a také v modlitbě člověk může zakoušet spojení s Bohem, radost, pokoj, doteky Ducha Sv., ale také období pouště, kdy v modlitbě necítí (nevnímá) nic. Má pocit, jako by jeho modlitba neměla smysl. Je důležité však tyto krize společně s partnerem/kou zvládat a to ať už v osobní modlitbě nebo ve společné modlitbě manželů. Modlitba je rozhovor, jako při rozhovoru s druhou milovanou osobou to není vždy jednoduché tak i při rozhovoru s Bohem někdy člověk vnímá určité těžkosti. A může to být nechuť, únava, hlad, žízeň, nebo nemožnost se soustředit, myšlenky pořád padají na různé povinnosti, které člověka čekají nebo se stále vkrádají myšlenky na něco, co bylo. Nebo celková vyprahlost, kdy člověk nebo manželé mají pocit, že jejich modlitba je k ničemu. Pocity nejsou zárukou dobré modlitby, ale mohou ji někdy doprovázet. Důležitá je ve všem vytrvalost a odevzdanost, pokora. Někdy nám v modlitbě mohou bránit naše hříchy. V tomto případě je dobré se nejprve smířit s Bohem.

V boji o modlitbu také můžeme čelit v sobě i kolem sebe, mylnému pojetí modlitby. Někteří v ní vidí pouze psychologický proces, jiní úsilí o soustředění, aby se dosáhlo prázdnoty v mysli. Leckdo ji omezuje na obřadní zvyky nebo slova. V podvědomí mnoha křesťanů je modlitba činností neslučitelnou se vším, co mají na práci: nemají na ni čas. Ti, kteří hledají Boha prostřednictvím modlitby, rychle malomyslní, protože nevědí, že modlitba pochází také od

⁷² Srov. CAFFAREL, Henry. *Katechismus katolické církve*. Vyd. 2. [dopl. a opr.], v KN. 1. Překlad Josef Koláček. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, 2847.

Ducha Svatého, a ne pouze od nich.⁷³ U modlitby je také důležitý náš postoj, naše gesta. To, jak se projevujeme navenek, odráží, to co myslíme a cítíme uvnitř a naopak. Proto je vhodné zaujmout správný postoj při modlitbě a snažit se vyhledat takové místo, kde nebude plno podnětů k rušení a také ve správnou dobu, ne když je již člověk plně unaven a u modlitby pak usíná. Stejně tak pokud máme hlad či žízeň, je lepší se nejprve najíst či napít je-li to možné, ale tak, abychom se dokázali soustředit (ne se zase přejíst).

⁷³ Srov. CAFFAREL, Henry. *Katechismus katolické církve*. Vyd. 2. [dopl. a opr.], v KN. 1. Překlad Josef Koláček. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, 2726.

5. ZÁVĚR

Cílem této práce je vymezit co je to duchovní život mezi římskokatolickými manželi, jak jej žít, co ho ovlivňuje, jaké jsou jeho překážky a co konkrétně je možné dělat pro to, aby docházelo k jeho rozvoji.

První kapitola popisuje volbu partnera a to proto, že začátkem dobrého manželství je volba dobrého životního partnera. Předpokladem pro plné žití ze svátostného manželství jsou plně praktikující věřící manželé, proto i celá práce je zaměřena na aktivně věřící (svátostné) manželství. Na takový ideál, jak by to mělo být s vědomím, že není možné podat vyčerpávající informace v oblasti duchovního života. Smyslem manželství je stále více se k tomuto ideálu přibližovat a uvádět ho do praxe. Každé manželství tedy bude něco splňovat více a něco méně, neboť je to celoživotní povolání manželů. Jsou však i takové manželství, kde z nějakých vážných důvodů nebylo možné soužití a proto jsou od sebe rozloučeni (již spolu nežijí, protože to nebylo možné). Tito manželé však již společně nebudují duchovní život, proto se jim tato práce nevěnuje. Stejně tak manželům, kde jeden či oba z nich odmítají život s Bohem, přesto, že uzavřeli svátostné manželství.

Je velmi důležitá příprava na manželství, která je vzdálená ta začíná už v dětství a blízká, která je bezprostředně před přijetím této svátosti. Úkolem Církve je pastorece partnerů, kteří spolu chodí, snoubenců a také pastorece manželů. Existují také centra pro rodiny, kde nabízí různorodé programy určené právě pro tyto páry či manžele. Také čteme, že svátostné manželství mohou mezi sebou uzavřít pouze dva pokřtění opačného pohlaví. Při tomto slibu se zavazují na celý život k lásce (Bůh je láska je tedy zdrojem této lásky), úctě (vzájemná úcta je vážení si toho druhého člověka pro něho samotného, pro jeho lidství) a věrnosti, které spolu tvoří trojnožku, nelze tedy jednu z nich opomíjet, neboť by stabilita vztahu byla narušena.

V druhé kapitole čteme, že cílem našeho duchovního života je povolání následovat Krista, plnit vůli Boží. Aby manželé mohli žít duchovní život, je důležité, aby byli napojeni na Ducha Sv., který je pramenem duchovního života a pomáhá rozlišovat v duchovním životě. Mají se snažit ve všem jednat tak, jak jednal Kristus. Žít svátostným životem, čerpat ze svátostí, které jsou posilou a

zdrojem milostí. Každý člověk je povoláný ke svatosti, k věčnému životu, ke vztahu s Bohem. Víra je dar Boží. Křtem se člověk stává Božím dítětem. Máme milovat Boha, sebe i své bližní.

Duchovní zkouška se vyznačuje tím, že člověk touží po blízkosti Boží a používá k tomu veškeré dostupné prostředky. Na druhé straně se ale jedná o životní situace, kdy přes svou touhu Boha nezakouší, Bůh se mu zdá nepochopitelný, vzdálený, mlčící. Proč zkoušky v duchovním životě přichází? „Hospodin kárá toho, koho má rád.“ (Př 3,12).⁷⁴ Sv. Jan od Kříže, který je považován za mystika rozlišuje etapy duchovního života, jako noc temna a noc ducha. Mystik si je ještě více vědom vlastní hříšnosti a potřeby Božího milosrdenství. Skutečným kritériem života mystiků je víra činná láskou.⁷⁵

Osobní modlitba, stále více prohlubuje osobní vztah k Bohu, společná modlitba, společný vztah, kdy budují vztah s Bohem, který je spojuje a také společně odevzdávají Bohu své radosti, těžkosti a prosby. Modlitba dvou lidí má velkou moc. Manželé mají možnost této modlitby v hojnosti využívat. Tam, kde se modlí dva nebo tři v Ježíšově jménu, tam je on uprostřed nich (srov. Mt 18,20). Jelikož jsme byli narušeni prvotním hříchem, jsme nedokonalí, proto hřešíme. Náš vztah s Bohem je neustále narušován, ale také i vzájemný vztah mezi manželi. Z tohoto důvodu je dobré přistupovat ke svátosti smíření. Svátost eucharistie, se má stát manželům posilou, kterou mají slavit a přijímat. Sdílet se navzájem se svým duchovním životem, spolu číst duchovní literaturu, dělit se četbou Božího slova a umět přijmout názor toho druhého. Rozmlouvat na duchovní témata a utvářet společenství. Pro manžele je dobré a přínosné, aby se neuzavírali jen do sebe, ale aby byli i pro druhé, vytvářeli i s ostatními společenství. Tak jejich láska může stále růst a být i pro druhé.

V třetí kapitole čteme o způsobech vyjádření lásky a omluvy. Láska a omluva jsou základem vztahu. Způsoby vyjádření lásky mohou být: pozornost, ujištění, fyzický kontakt, skutky služby, dárky. Mezi způsoby omluvy: vyjádření

⁷⁴ Srov. Zkoušky na cestě duchovního zrání. *Římsko-katolická farnost Neposkvrněného početí Panny Marie, Praha - Strašnice* [online]. 2009 [cit. 2013-09-29]. Dostupné z: <http://www.farnoststrasnice.cz/doky/duchovni-zkousky.pdf>

⁷⁵ Srov. Mystikové a církev. *Teologické texty* [online]. 2006 [cit. 2013-10-12]. Dostupné z: <http://www.teologicketexty.cz/casopis/2006-2/Mystikove-a-cirkev.html>

lítosti, přijetí odpovědnosti, náhrada škody, upřímná lítost, prosba o odpuštění. Také ovlivňuje vztah to, že muž a žena mají jiné chápání a myšlení. A proto se snažit u protějšku zjistit zda jsme to správně pochopili, může se jednat (a často se jedná) pouze o nedorozumění, které pak můžou stavět bariéru. Je dobré mít také na zřeteli, že do jisté míry ovlivňuje naše chování i chování partnera povaha, která má své specifické rysy. U řešení problému je dobré si na rozhovor o problému vyhradit čas, vyjádřit svůj názor upřímně a uctivě, naslouchat svému partnerovi a brát v úvahu jeho pocity, shodnout se na řešení.

Mezi manželi existuje to nejintimnější spojení, jaké může být a to skrze pohlavní styk. Má být vyvrcholením celého jejich vztahu. Pokud každý sám i spolu dohromady mají dobrý duchovní život, rozumí si spolu po stránce psychické (umí se přijímat se svými rozdílnostmi a chybami) přesto, že se od sebe liší jistými dovednostmi, koníčky, nadáním, povahou, projeví se to právě do této oblasti. Pokud spolu mají neshody, tak také. Manželská spiritualita také, ve vztahu k fyzické rovině žádá od manželů, aby se otevřeli vnitřní síle Ducha Sv. a umožnili mu, aby vedl každou jejich volbu a každé jejich jednání. Samotné sexuální spojení – se vším jeho citovým potěšením a fyzickou slastí – má být vyjádřením života podle Ducha Sv. Když jsou manželé tomuto daru otevření, Duch Sv. prostupuje jejich sexuální touhy vším co je ušlechtilé a krásné. Nejvyšší hodnotou, kterou je láska.⁷⁶

Ve čtvrté kapitole se dozvídáme, že v duchovním životě také existují překážky. Patří mezi ně hříchy, zejména těžký (smrtelný). Těžkým hříchem člověk ztrácí milost posvěcující. Smrtelný hřích ničí v srdci člověka lásku těžkým porušením Božího zákona; odvrací člověka od Boha, který je jeho posledním cílem a jeho blažeností. Všední hřích ponechává lásku naživu, ačkoliv ji uráží a zraňuje.⁷⁷ Je tak potřebné chodit ke svátosti smíření a vyznávat tyto své hříchy, aby následně mohli být odpuštěny a oba manželé mohli spolu budovat lepší vztah k sobě navzájem a k Bohu.

⁷⁶ Srov. WEST, Christopher. *Teologie těla pro začátečníky*: stručný úvod do sexuální revoluce Jana Pavla II. 1. vyd. Překlad Věra Vodičková. Praha: Paulínky, 2006, 112 s.

⁷⁷ Srov. CAFFAREL, Henry. *Katechismus katolické církve*: s ohledem na platné české právo. Vyd. 2. [dopl. a opr.], v KN. 1. Překlad Josef Koláček. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, 1855.

Také naše zranění z minulosti, odevzdat Bohu, který je může uzdravit. Přijmout to, že se to stalo, že už se to nedá změnit, ale že se dá ovlivnit přítomnost a budoucnost. Ježíš je lékař těla i duše, můžeme se proto k němu utíkat. Stejně tak v pokušení začít se modlit, zříkat se toho. Prosit Ježíše o ochranu. I Pán Ježíš, když byl na poušti pokoušen, se modlil. Nechuť, roztržitost a vyprahlost v modlitbě může přijít, nejsme dokonalí a mnohdy pro nás proto nemusí být jednoduché se modlit. Je však důležité vytrvat. Být trpělivý, přesto, že člověk má pocit, že modlitba nemá smysl. V případě, že je možné ovlivnit naši soustředěnost, je dobré před modlitbou zvolit takovou polohu, čas a místo, které nám k modlitbě a soustředěnosti napomohou.

Bůh stvořil člověka, jako muže a ženu. Manželství je od Boha dané a požehnané. Smyslem manželství tedy je utváření společenství a také plodit a vychovávat děti od Boha dané. Znamená to tedy, že v duchovním životě člověk není pouze sám za sebe, ale že jsou před Bohem na vše spolu. Mohou si být křížem, ale také podporou, manželství sebou také nese, nebo by alespoň mělo nést krásné a nezapomenutelné chvíle. Když přijdou duchovní krize, je důležité vzájemně se podpírat a společně vytrvat na cestě víry, která je někdy trnitá a nelehká, ale má být smyslem celého našeho pozemského snažení. Nikdy nebudeme už dost „duchovní“, ale stále máme co na sobě pracovat, je to celoživotní úkol, který končí až smrtí. Je to povolání, které Bůh konkrétně věnuje konkrétním lidem, kteří se rozhodnou na celý život, žít jeden pro druhého. Je to cesta, kde člověk má pracovat na sobě a být tu jeden pro toho druhého a spolu se snažit následovat Krista v tom co dělají, plnit Boží vůli.

Cesta manželství je tedy člověku předložena, jako cesta spásy. Díky Bohu je spása již dokonána pro celé lidstvo v oběti jeho Syna. Cestou spásy (v našem případě manželství) se proto směřuje k poznání jeden druhého, sama sebe a k uvědomění si v lásce, kterou dáváme, že jsme milováni. Manželská láska uvádí v člověku do pohybu obraz Boží, aby jím tento obraz mohl prostoupit tak dokonale, že ve svých gestech, ve svém myšlení i konání bude stále podobnější Bohu. Je to láska nahlížená jako pouť, na níž je člověk

pobízen, aby vešel ze své egoistické skořápky a vydal se směrem ke schopnosti učinit gesto pravé lásky.⁷⁸

⁷⁸ Srov. RUPNIK, Marko Ivan. *Adam a jeho žebro*. Vyd. 1. Překlad Josef Čunek. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2004, 32-33 s.

6. Anotace

Příjmení a jméno: MATRASOVÁ, Renata

Instituce: Katedra pastorální a spirituální teologie CMTF UP v Olomouci

Název diplomové práce: Manželství, jako cesta duchovního rozvoje
římskokatolických partnerů

Vedoucí: ThLic. Michal Umlauf

Počet stran: 60

Počet příloh: 1

Počet titulů bibliografie: 42

Klíčová slova: manželství

duchovní život

spiritualita

láska

vztah

Práce pojednává o duchovním životě mezi římskokatolickými manželi. Co to je, svátostné manželství, jak jej rozvíjet, co ovlivňuje duchovní život manželů, jaké jsou jeho některé překážky a co konkrétně je možné dělat pro to, aby docházelo k jeho rozvoji. S přihlédnutím k tomu, že každé manželství je originální a proto není možné dát „přesný recept“, ale jsou jisté skutečnosti, které jsou uplatnitelné a které je dobré znát a brát na ně zřetel.

6. Summary

Surname and name: MATRASOVÁ, Renata

Institution: Department of Pastoral and Spiritual Theology CMTF UP in Olomouc

Name of dissertation: Marriage, as a way of spiritual development of Roman Catholic partners

Leader: ThLic. Michal Umlauf

Number of pages: 60

Number of annexes: 1

Number of titles of bibliography: 42

Key words: marriage

spiritual life

spirituality

love

relationship

The work deals with the spiritual life between The Roman Catholic spouses. What it is, sacramental marriage, how it developed, what affects the spiritual life of the spouses, what are some obstacles and what specifically can be done for it to occur to its development. Taking into account the fact that every marriage is unique and therefore can not give the "exact recipe", but there are certain facts that are applicable and that is good to know and take them into consideration.

7. Seznam použité literatury

ALTRICHTER, Michal. *Příručka spirituální teologie*. Vyd. 1. Překlad Josef Čunek. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, 2007, 141 s. (Centrum Aletti). ISBN 978-80-86715-71-1.

BENEDIKT, Christopher. *Deus Caritas Est: encyklika nejvyššího pontifika Benedikta XVI. biskupům, kněžím a jáhnům, Bohu zasvěceným osobám a všem věřícím laikům o křesťanské lásce*. 1. vyd. Překlad Ctirad Václav Pospíšil. Praha: Paulínky, 2006, 63 s. ISBN 80-869-4903-6.

BENEDIKT, Christopher. *Encyklika Spe salvi papeže Benedikta XVI. o křesťanské naději: encyklika nejvyššího pontifika Benedikta XVI. biskupům, kněžím a jáhnům, Bohu zasvěceným osobám a všem věřícím laikům o křesťanské lásce*. 1. vyd. Překlad Ctirad Václav Pospíšil. Praha: Paulínky, 2008, 63 s. ISBN 978-80-86949-41-3.

CAFFAREL, Henry. *Manželství - cesta k Bohu*. 1. vyd. Překlad Josef Čunek. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2010, 127 s. Orientace (Karmelitánské nakladatelství). ISBN 978-80-7266-327-9.

CAFFAREL, Henry. *Katechismus katolické církve*. Vyd. 2. [dopl. a opr.], v KN. 1. Překlad Josef Koláček. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001, 793 s. ISBN 80-719-2488-1.

DOLISTA, Josef. *Naděje vložená do manželství*. Vyd. 1. Olomouc: Matice Cyrilometodějská 1994.

FALLETTI, Cesare. *Hlas jemného vánku: vnitřní život a vztah s Bohem*. 1. vyd. Překlad Markéta Hrbková-Bidlová. Praha: Paulínky, 2008, 103 s. ISBN 978-80-86949-43-7.

GRÜN, Anselm. *Svatost manželství*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010, 63 s. ISBN 978-80-7195-343-2.

CHAPMAN, Gary D. *Pět znaků láskyplné rodiny: dynamika vztahů zdravé rodiny*. 2. vyd. Překlad Zuzana Kempná. Praha: Návrat domů, c2011, 205 s. ISBN 978-80-7255-249-8.

CHAPMAN, Gary D. *Pět jazyků lásky: [naučte se hovořit jazykem lásky toho druhého]*. 2. vyd. Překlad Jana Bucková. Praha: Návrat domů, c2009,. ISBN 978-80-7255-216-0

CHAPMAN, Gary D a Jennifer THOMAS. *Pět jazyků omluvy: (omluvit se - je dobré, správně se omluvit - je lepší--)*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, c2007, ISBN 978-80-7255-172-9.

KIPPLEY, John. *Manželství je natrvalo: základy křesťanského manželství*. 1. vyd. Překlad Ctirad Václav Pospíšil. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2001, 143 s. ISBN 80-726-6075-6.

MOORE, Thomas. *Temné noci duše: průvodce na cestě těžkými životními zkouškami*. Vyd. 1. Překlad Markéta Hrbková-Bidlová. Praha: Portál, 2009, 341 s. ISBN 978-807-3675-479.

NĚMEC, Damián. *Manželské právo katolické církve*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, 215 s. ISBN 80-719-5065-3.

NORVILLE, Deborah. *Co dokáže úcta--, aneb, Každý si zaslouží úctu*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, c2009, 186 s. ISBN 978-80-7255-223-8.

PARROT, Les a Leslie PARROT. *Zachraňte své manželství: jak předcházet zbytečným krizím*. 1. vyd. Překlad Zuzana Kempná. Praha: Návrat domů, 2004, 135 s. ISBN 80-725-5105-1.

PAVEL, Jan. *Teologie těla: katecheze Jana Pavla II. o lidské lásce podle Božího plánu*. 3. rozš. vyd. Praha: Paulíny, 2006, 599 s. ISBN 80-860-2599-3.

POLIVKA, Jan, Josef DOLISTA a Ludvík DŘÍMAL. *Povídání o manželství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, 191 s. ISBN 80-719-2245-5.

RUPNIK, Marko Ivan. *Adam a jeho žebro*. Vyd. 1. Překlad Josef Čunek. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2004, 77 s. ISBN 80-867-1520-5.

Společenství a služba: lidská osoba stvořená k Božímu obrazu. Překlad Ctirad Václav Pospíšil. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005, 62 s. ISBN 80-719-2971-9.

ŠIPR KVĚTOSLAV. Bioetika: *Dignitas personae*. Brno: HYPPOKRATES, 2008. ISSN 1213-2977

TOMÁŠEK František, Th.Dr. *Katechismus katolického náboženství*. 1. vyd. Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1955.

AL], Tomáš Špidlík ... [et] a [z taliančiny preložili Helena Hrehová ... et] AL]. *Spiritualita, formácia: (zborník Centro Aletti)*. Vyd. 1. Překlad Zuzana Kempná. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 1995, 135 s. ISBN 80-901-9571-7.

VELLA, Elias. *Duch Svatý - pramen života*. Vyd. 1. Překlad Josef Čunek. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, 291 s. (Centrum Aletti). ISBN 80-719-5043-2.

VELLA, Elias. *Svatost je pro každého*. Vyd. 1. Překlad Josef Čunek. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007, 159 s. ISBN 978-80-7192-931-4.

VELLA, Elias. *Zakotvit svůj život v Bohu: rekolekce*. 1. vyd. Překlad Věra Vodičková. Olomouc: Maticе cyrilometodějská, 1999, 138 s. Orientace (Karmelitánské nakladatelství). ISBN 80-726-6028-4.

WEST, Christopher. *Teologie těla pro začátečníky: stručný úvod do sexuální revoluce Jana Pavla II*. 1. vyd. Překlad Věra Vodičková. Praha: Paulínky, 2006, 143 s. ISBN 80-869-4918-4.

8. Seznam internetových zdrojů

Citace.com [online]. 2009. Generátor citací. Dostupné z WWW:

<<http://www.citace.com/generator.php>>

CASTI CONNUBII: Encyklika o křesťanském manželství. Kebrle [online].

Dostupné z: <http://www.kebrle.cz/katdocs/CastiConnubii.htm>

Duchovní život - Čím je? Čeho se týká? Jak se projevuje? *Theofil* [online]. 2011

Dostupné z: http://revue.theofil.cz/revue-clanek.php?clanek=1625#_ftn6

FAMILIARIS CONSORTIO. *Kebrle* [online]. 1981 Dostupné z:

<http://www.kebrle.cz/katdocs/FamiliarisConsortio.htm>

Gaudium et spes. *Vatican* [online]. 1965 Dostupné z:

http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19651207_gaudium-et-spes_cs.html

Hodnota a význam manželství. *Federace rodin: za světový mír a sjednocení*

[online]. 2011 Dostupné z: <http://www.federacerodin.cz/index.php/hodnota-vyznam-manzelstvi>

Jak spolupracovat při řešení problémů. *JW.org* [online]. 2008 Dostupné z:

<http://www.jw.org/cs/publikace/casopisy/wp20080501/reseni-problemu/>

Mystikové a církev. *Teologické texty* [online]. 2006 Dostupné z:
<http://www.teologicketexty.cz/casopis/2006-2/Mystikove-a-cirkev.html>

Rodinné hodnoty a postoje k manželství - listopad 2011. *Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.* [online]. 2011 Dostupné z:
http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a6655/f3/ov111219a.pdf

Rozlišování v duchovním životě. *Pastorace* [online]. 2012 Dostupné z:
<http://www.pastorace.cz/Clanky/Rozlisovani-v-duchovnim-zivote.html>

Teologické texty. *Scriptum* [online]. 1964. Dostupné z:
http://www.scriptum.cz/teologicke_texty/teologicke_texty_0000_06.pdf

Věrnost v lásce. *Manželství* [online]. 2009 Dostupné z: <http://manzelstvi.cz/Z-publikaci-o-manzelstvi/Vernost-v-lasce.html>

Zkoušky na cestě duchovního zrání. *Římsko-katolická farnost Neposkvrněného početí Panny Marie, Praha - Strašnice* [online]. 2009 Dostupné z:
<http://www.farnoststrasnice.cz/doky/duchovni-zkousky.pdf>

9. Seznam použitých zkratek

Kap. Kapitola

Např. Například

Srov. Srovnání

Sv. Svatý

Tj. To je

Vyd. Vydání

Biblické zkratky:

Převzaty z: Písmo svaté Starého a Nového zákona. 6. přepracované vyd.

Praha:

Česká biblická společnost, 1995. ISBN 80-85810-08-5.

Gn První kniha Mojžíšova (Genesis)

Lv Třetí kniha Mojžíšova (Leviticus)

Ž Žalmy

Př Přísloví

Kaz Kazatel

Pís Píseň Písní

Mt Matouš

Mk Marek

J Jan

Ř Římanům

Ga Galatským

Ef Efezským

Žd Židům

Jk List Jakubův

1 J První list Janův

10. Přílohy

Příloha č.1:

Rodinné hodnoty a postoje k manželství - listopad 2011⁷⁹

Technické parametry:

Výzkum: Naše společnost, v11-11

Realizátor: Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav

AV CR, v.v.i.

Projekt: Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu

veřejného mínění CVVM SOÚ AV CR, v.v.i.

Termín terénního šetření: 7. – 14. 11. 2011

Výběr respondentů: Kvótní výběr

Kvóty: Region (Oblasti NUTS 2), velikost místa bydliště, pohlaví,

věk, vzdělání

Zdroj dat pro kvótní výběr: Český statistický úřad

Reprezentativita: Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let

Počet dotázaných: 1010

Metoda sběru dat: Osobní rozhovor tazatele s respondentem

Výzkumný nástroj: Standardizovaný dotazník

Otázky: OV.62a, OV.61

Zveřejněno dne: 19. prosince 2011

⁷⁹ Srov. Rodinné hodnoty a postoje k manželství - listopad 2011. *Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologický ústav AV CR, v.v.i.* [online]. 2011 [cit. 2013-09-24]. Dostupné z: http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a6655/f3/ov111219a.pdf

Během listopadu 2011 CVVM realizovalo výzkum rodinných hodnot a postojů k manželství. Respondenti odpovídali na otázky, jak je pro ně v životě důležité mít děti, partnera a oženit se/vdát se. Hodnocena byla také důležitost dalších životních cílů reprezentujících vzdělání, práci či volný čas. Další otázka, která byla respondentům předložena, byla zaměřena na míru souhlasu s výroky týkajícími se různých forem rodinného soužití.

Mezi nabízenými možnostmi považují lidé za nejdůležitější (podle průměrného hodnocení) mít stálého životního partnera a děti. Dále pak možnost věnovat se svým zálibám a dosáhnout úspěchu v zaměstnání. Naopak v průměru nejméně důležité je žít pestrým společenským životem. Před tuto položku se zařadila jak možnost dosáhnout co nejvyššího vzdělání, tak vdát se či oženit se. Rozdíly v odpovědích se projevily podle pohlaví, kdy ženy o něco častěji volily krajní dvě varianty důležitosti u položek mít děti a mít stálého partnera (viz tabulka 1).

Tabulka 1: Důležitost životních cílů v % a průměrné hodnoty¹

	ROZHODNĚ DŮLEŽITÉ				ROZHODNĚ NEDŮLEŽITÉ			průměr	průměr muži	průměr ženy
	1	2	3	4	5	6	7			
mít děti	58	21	10	6	2	1	2	1,9	2,1	1,6
mít partnera	52	26	13	4	2	1	2	1,9	2,0	1,8
věnovat se zálibám	21	32	27	13	5	1	1	2,6	2,4	2,7
úspěch v zaměstnání	20	29	22	15	6	4	4	2,8	2,7	2,9
vdát se, oženit se	23	22	19	14	8	6	8	3,1	3,3	2,9
co nejvyšší vzdělání	18	20	23	17	11	6	5	3,2	3,3	3,2
společenský život	12	18	22	23	12	8	5	3,5	3,4	3,6

Pozn.: Do tabulky nejsou zahrnuty odpovědi „neví“, které nepřesáhly u žádné položky dva procentní body.

i

Míra důležitosti přiřazovaná vybraným životním cílům se meziročně nijak významně nezměnila, což dokládá tabulka 2.

Tabulka 2: Důležitost životních cílů (průměrná hodnota) - vývoj

	2010	2011
mít děti	1,9	1,9
mít stálého partnera	1,9	1,9
věnovat se zálibám	2,3	2,6
dosáhnout úspěch v zaměstnání	2,7	2,8
vdát se, oženit se	2,9	3,1
dosáhnout co nejvyššího vzdělání	3,2	3,2
žít pestrým společenským životem	3,1	3,4

1 Znění otázky: „Řeknete mi, prosím, jak je pro Vás v životě důležité nebo nedůležité: a) mít děti, b) mít stálého partnera, c) žít pestrým společenským životem, d) dosáhnout úspěch v zaměstnání, e) věnovat se svým zálibám, f) vdát se, oženit se (být vdaná, ženatý), g) dosáhnout co nejvyššího vzdělání?“ Každá položka byla hodnocena na sedmibodové škále, označeny byly pouze krajní hodnoty, a to „rozhodne důležité“ a „rozhodne nedůležité“.